

בספרו לא הרא"ש ולא בניו הרבנים.
 והרא"ש יצא מאשכנז בשנת ס"ו ג' לאלף
 הששי. זרבינו בחיי חיבה ספרו בסרקסטא
 שנת נ"א. והרא"ש בא למוליטולא והגדול
 שבכנו רבינו יחיאל. ועוד שכאשר
 המחברים כתבו הרא"ש ובניו לא נזכר
 שם רבינו בחיי. והרב צדה לדרך מזכיר
 ח' בנים שהיו לרא"ש ומזכיר שמות כלם
 ולא הזכיר רבינו בחיי ד'. ועוד שלא
 הזכיר לאביו בלשון כבוד רק בר אשר:

רבינו בחיי כתב בסוף פ' חקת כתב מורי
 הרב הגדול רבינו שלמה נ"ר בפ'
 ההגדות אשר חיבר ומוכח שהוא הרשב"א.
 ועיין בעין יעקב סוף פ' הרואה שהרב
 הוהב

(ח) רבינו בחיי א' חיבר ספרו הקדוש
 חובת הלבבות בלשון הגרי
 יזמנו שנת התקכ"א לאלף החמישי ב'
 והקורא בספרו ובהקדמתו יראה תוקף
 קדושתו ודבריו חיים וקיימים והיו למאורו'
 וכבר לקט מפנינו אמריו הרב ראשיה
 חכמה. והרב צדה לדרך קיצר שערינו
 בעשרה פרקים בתום מספרים אחרים
 לקרותם בו ימי תשובה עי' בספרו:

(ג) רבינו בחיי בר אשר מסרקסטא
 חיבר רבינו פרש"י על התורה והי'
 תלמיד הרשב"א. ורבים חיבשו שהוא בן
 הרא"ש ועוד בה ספורי"ם יקנו ונכתב
 בס' עומר השכחה. ולא היא. י"א הזכיר

הנה מנחם ציון

קמ) ועי' ג"כ ס"ך י"ד ס' ק"ה סק"ב ובה"ש הרא"ש פולחן בקי"א (ד' פסד"מ) כי דלפי עדות בעל מסעות
 ר"ב ז"ל הרא"ש מלוגיל הוא ר"א בר מנחם כל הראש"ד וגלפ"ו לא ה"ל להמחבר להזכירו כ"פ ע"כ
 ולק"מ דלכתי הוכח להזכירו כאן ר"א חי ר"א מלוגיל או ר"א מפליזא:
 קמא) והוא ר"א הכהן מלוגיל בן רבינו מנחם בר' יעקב (נפטר ד"א תת"ס) קמב) ובפ' יבקני הגי' חקלאוין:
 קמג) וכוה מלינו הרבה פעמים בס' רזיאל ועמ"ל פת"ב אות ז' ח' כוס ע"כ:
 מא) והוא קרא רבינו בחיי בר' יוסף אבן בקודס (או פקודה) ונקרא ג"כ רבינו בחיי הוקן או החסיד ומי' בקשות
 והתעוררות להצלת ה' בתרו"ס ע' מו"ס בער אהבת ד' פ"ו ועד היום נדפסו כ"פ גם ברי"ס סדר התפלה:
 מב) וז"ע דומן זה רק מהמעתיק הוא ר"י אבן הר"ש אבן נתון, אמנם המחבר גופא בל"ס ה"י חי עוד קודם
 זמן זה וכן העיר ע"ז בעל תולדות הערוך הוב"ב בגבי' הרא"ש פולחן, ועמ"כ אות ח' ל"א:
 מג) ז"ל ס"ג ועמ"ל באת א' רל"ו, ואלה הם ה"ס בחי' מהנדעים לנו פ' עה"ת ס' כד הקמה בלחן של ד'
 תמן המעט, (הוב"ב כ"פ ברכה ע"כ) ובפ"י ס' יצירה להרמ"ב יחס לו ג"ס ס' אהל מועד ס' העיון ס' האמונה
 ס' העשירי, סדר ל' וכולם נזכרין בזכרונ' א' בסוף ה"ס בחי' מהנדעים לנו פ' עה"ת ס' אהל מועד ס' העיון ס' האמונה
 גם פ"י לזכות ע"כ, וראיתי לח"א ממזכרי זמנינו אשר הדש מדעתו כי סקר ניתוס ס' האמונה והנעטחון לרמזין
 וס' מאמר השכל לראשין ומערכת אלקו"ת לר"פ ואמנם כלם רק מפ' רבינו בחיי י"אלו הדברים והס"ג י"ג
 מקלי ס"ס טעם ממש לדבריו, ורק ממש הדגל לבנים יחלימו עם לשון בחי' לפעמים והוא רק השערה תלוי'
 בשערה, והמזיל מחבירו עליו נלחן:

ד) ובס' מעשה נסים לרבינו נסים מלאתי כוס"ל ואני נסים פרכתי אלו הפסוקים מלכת מחלי הרא"ש ז"ל ע"כ
 ובסד"ה, ור"מ בר' אלדבי כהמ"ס שבלי אמונה ה"י נכד הרא"ש וכמ"ש כפ"ג ע"כ:

מערכת

ב

גדולים

הכותב מביא דברי הרשב"א מחבורו לאגרות בפ"י הגדה היא דקאי עלה רבינו בחיי ע"ש. וכן כתב הרב ס' יוחסין שהוא תלמיד הרשב"א ועיין בהקדמת רבינו בחיי וכן כתבתי לעיל בפשימות:

(ג) **רב ביבי גאון** (ה) (עיין בשר ע"ג נחלים נח"ב):

(ד) **מהר"ר בירד** (ו) בן בתו של הרב (בע"ס זרע בירד) הפליא עצה הגדיל תושיה וחיבר כמה ספרים על הש"ס ועל ד' טורים ועל הפרשיות ועל תהלים כמו אלף ומאתים בוינין שהם פליגוס בקירוב. ואירע לו עסק ביש ששללו וגזלו הם' ממנו (ז) ולא נדפס כ"א על קצת ברכות ועל ס' בראשית ונקרא זרע בירד ח"ג וישא משלו ובוצע בירד נאיץ ה' ובודאי שנראה מזה שנדפס כמה גדול כמו ושהוא מלא ומעין נובע מקור חכמה:

(ה) **רבינו בכור שור** בס' פענה רזא מזכירו כמעט בכל פרשה וגם בפ"י התוספות ובס' מנחת יהודה הביאו אותו בכמה דוכתי ובשלשלת הקבלה דף ל"א ע"א מביא מסמ"ק דיני גימין רבינו יצחק מאורליאנש המכונה בכור שור. (ח) וכעת לא חוינא כהאי סימנא בסמ"ק שם:

(ו) **מהר"ר בנימין אחי בע"ס שבלי** הלקט (עיין רבינו לזקיה): (ט)

(ז) **מה' בנימין קרובו של בע"ס שבלי** הלקט (עיין רבינו לזקיה):

(ח) **מה' בנימין איספינווא** (עיין רבינו אברהם נ' עזרא ועיין בית העזר. יסוד קיום נח"ב):

(ט) **מהר"ר בנימין אישכנזי** תלמיד מהרש"ל ומור"ם חיבר שו"ת משאת בנימין (יא) והיה בימן הרב סמ"ע ומהר"ם מלובלין. וכנו של הרב הוא הרב נחלת יעקב על רש"י עה"ת: (יב)

(י) **מהר"ר בנימין וואלף** (יג) חיבר עיר בנימין ב' חלקים. ח"א על עין יעקב ח"ב. וח"ב על אגדות ירישלמי זרעים ומועד:

(יא) **מ' בנימין זאבי** (עיין מ' אברהם אולנאי): (יד)

(יב) **מ' בנימין טראבוטו** (עיין מ' יחיאל טראבוטו):

(יג) **מהר"ר בנימין הכהן ז"ל אב"ד** בקק"י ריגיוו תחלתו מקק"י אלישאנדרייא די לא פאליא ולמד חכמת הקבלה מהרב עיר וקדיש הרמ"ז ז"ל והיה מפורסם בחפידות ויש לו חתימות על תשובות בספר משאת משה וס' שמש צדקה. וחתניו היו גדולי הדור מ' ישעי' באסן ומה מנשה פאדובה ז"ל. והרב המופלא מהר"י אירגו ז"ל ישב עם מהרב"ח הנזכר שבעה שבועות ללמוד ממנו חכמת הקבלה. ויש לו ס' גבול בנימין וכו' כמ"ש בשה"ג ח"ב סוף מערכת ג' (עיין גבול בנימין נח"ב): (טו) פהר"ר

הגה מנחם ציון

(ה) ומ"ס יוחסין בשם נש"ג זכיוו ע"ס הוא: (ז) אהד"ק קלימיטוב:
(ז) ובהנה ש"ך בסוף הס' העתקתי הדברים באריכות ע"ש: (ח) וכן הוא בתוס' מנחות ד"ה ע"ש:
(ט) והוא ר' בנימין בר' אברהם בר' יחיאל רופא ממספתת העניים ובמחזור רומא נעלא ליה פוטעיס ומה מאל תסמר שערת כ"א בקראו התוכחה שלו, אינו נכער מדעת, מה לך נדרס, פקח עין לדעת, ס' תולדות אדם, וכו' ע"ש:
(י) וכך הו' חתימתו בנימין לעיר רודס בר' אברהם נבוא חו"א (כ"ת חוק וחמץ) ונפלאותי מזה על בעל כליית יופי (תולדות רבי לזכור) במש"ב דמעת נסתם כל חוון ונעלה הנביאה לא מלינו אום איש נעטר בשם נביא ואף הו' מפורסם לבעל מופת ע"ש, ועל"א אות א' ר"ע רבינו שמואל הנביא ע"ש וזאת ח' הו' ומש"ב בהנה:
(יא) והי' חותם א"ע בנימין אהרן כמו"ה אברהם סליק אהד"ק פודהיין ושמ"ך, ש' ש"ע והי' מתלה גס בלבוז וכמ"ס שו"ת מאמר מרדכי מדיסלדורף ס"ו בשם נעפנ"י בזה"ל ובהירא כד הויא בלבוז ומלאו סס זכיון גדולים לגמרי ודוע שמצבו סס הכניס גדולים כמו הג' הסמ"ע שהי' יחיד מומחה בזהלות והג' הכניס שנענול כ"ך ובעל משאת בנימין ול"ה בעיין זה ע"ש, ותפלא דמי גילה לו זו דבעל מ"ב כהן הו' ואלו הי' בזהות דוד עוד גאון שהי' ס' בשם מ"ב וקלת ראו' לזכ אחריו שהכירו באתרונו ומלאו אותו גם כפ"ק קראקא וכמ"ס בתשובתו ס' פ' ע"ש:
(יב) והו"ל עוד בן בשם אברהם וכו' אהד"ק ברוס וטראנאפל בזמן התיו"ט כמ"ס בשו"ת ב"ת התלוות ושו"ת גבורת אגסי:
(יג) בהג"מ שמואל דרשן אהד"ק זמינארד דעסויא ומין התן הרב מוהר"א סג"ל פו"מ דפ"ק קראקא התן הג' בעל מג"ש, וחתנו הו' הג"מ מן אהד"ק ווינא תלמיד הג' בעל משה משה ועשו"ת בית סס"ט ופנ"י ח"ב כ"ו ומ"ב ק"ב וכנו הג"מ נתקע דיון דפ"ק הו' התן הג"מ ישעי' הילדסהיים התן הג' בעל מג"ע:
(יד) ולקמן בזהות רבי ת"ב: (טו) י"ב י"ז שבת ת"ץ (קול ענג ח"א):

מערכת ב גדולים יט

(יד) **מהר"ר בנימין הכהן מערי ז"ל**
היה מעה"ק ירושלים ת"ו

והלך בשליחות ערי פרס ואח"כ היה רב במצרים רבות בשנים ויש לו חתימות על קצת תשובות הרב מהר"י זיין ז"ל בס' **שערי ישועה** ושמעתי כי היה מפולפל בעומק העיון וכמעט היה לו על פה דרושי הרב האר"י ז"ל וזכה שחזר לעה"ק ירושלים ת"ו והיה רב כשתי שנים והיתה מנוחתו כבוד. ואחר סמוך בא מורנו הרב כמהר"א נחום ז"ל והיה רב בעה"ק ירושלים ת"ו כעשר שנים:

(טו) **מ' בנימין הדוי רבו של הרמ"ז**
(עיין מ' משה זכות):

(טז) **כמהר"ר בנימין הדוי תושב קושט'**
(עיין זר זהב נח"צ):

(יז) **רבי בנימין הדוי במ' יחיאל**
(עיין נדעט בנימין נח"צ):

(יח) **מהר"ר בנימין הדוי ז"ל בן הרב הגדול מהר"ש הלוי בן הרב עיר וקדיש כמה' בנימין הלוי ז"ל רבו של הרמ"ז ז"ל היה אחד מרבני עיר ואם בישראל איזמיר יע"א עם הרב מר קשישא מה' אליהו הכהן ומורנו הרב מהר"י הכהן ז"ל. אפס קצה מחידושו מביא התלמידו הרב יד אהרן בספריו ויש לו תשובה בשו"ת ארח לצדיק:**

(יט) **מהר"ר בנימין בכ"ר מאיר הדוי ויש לו תשובה בשו"ת אבקה רוכל למרן סימן ע"ד:**

(כ) **הרב בנימין מוטאר** כמוהר"ר אברהם (עיין מ' אברהם מוטאל מ' אליהו הלוי):

(כא) **מה' בנימין מרמד** אחד מרבני איזמיר בזמן הרב כנה"ג וחתום בהסכמת ס' כנה"ג מהרבנים. והוא היה רבו של הרב מהר"א הכהן בעל שבט מוסר וכו' ואפטר באשכנזיה והוא דרוש ראשון מספרו מדרש אליהו:

(כב) **מהר"א בנימין** אב"ד במדינת מרק טו' (עיין טעמי מל"ת נח"צ):

(כג) **מהר"ר בנימין בכ"ר מתתיה**
מארץ המוריה היה בזמן מהרד"ך ומרן ומהר"י טאימאצק וחיבר ס' **בנימין** זאב שנת רצ"ד. ואף שנרפס בימי מרן לא הוכירו בבית יוסף. ועיין בשו"ת זקן אהרן סימן קצ"א ומהרש"ל בים של שלמה פ"ח דקמא סי' ע"ח וגבורת אנשים להש"ך דף ו' ע"ד. ועיין עוד בשו"ת זקן אהרן סי' קי"ט ובהשבות מה' יצחק גרשון מרבני ויניציא הובאה בתשובות מהר"י צהלון סימן קמ"ח במ"ש משם מהר"ם מפאדובה ע"ש:

(כד) **מהר"ר בנימין האזים** אב"ד ור"מ מק"ק צפת עיר קרשנו ת"ו הוא היה תלמיד מורנו הרב מהר"א נחום בעיר אינדירני ואחר כך היה מרבני קושטאנדינא. ולעת זקנתו הלך לעה"ק צפת תוב"ב וקבלוהו לרב ושם היתה מנוחתו כבוד. חיבר ספר מגילת ספר על הסמ"ג ונרפס ח"א לבר ועוד לו חבורים רבים ככתוב בס' הזכור ובהיותו בעיר רבתו בדעות קושטאנדינא יע"א ראיתי קצת חבוריו בכ"י:

(כה) **מה' [דוב] בער** נבד הגאון בע"ס גאון צבי (עיין מ' לבי סנ"ל סוהוויז):

(כו) **מהר"ר [יששכר] בער** כ"ץ (עיין מתנות כהונה נח"צ):

(כז) **מהר"ר [יששכר] בערמאנז סג"ל**
(עיין רכס או רכות נח"צ):

(כח) **מהר"ר בצראר** **אשכנזי**
תלמיד הרדב"ז ומה' ישראל די קוריאל במ"ש ריש השבותיו. והפלוגא בעסק התלמוד בשקידה עצומה במעוט שינה במיעוט אכילה וכו' במ"ש ריש סי' ט"ו וחיבר שיטות על התלמוד מקובצות מרכוואתא קמאי ונרפסו על ביצה

הנה מנחם ציון

(טז) ומכונה בשם בנימין וואלף:
(יז) ול"ע למי אלה לפיך חי על בעל מתנות כהונה כבר הלא כהונה קודם לו, ועוד דכהן הו' ולא לוי, וכלים מלאים מקום הלז כעשות הו' ול"ע ע"מטה יששכר (נח"צ מ' ל"ח) ורל"ז לזה דככל ח"א לא כל זכרוננו לפניו, וכעל מ"כ ה' מכונה ג"כ בערמאנז וכמ"ש בהקדמתו יששכר בער כהרב מו"ה נפתלי כ"ץ המכונה בערמנז אשכנזי מק"ק שעברשין, ועמ"ל אות יו"ד תכ"ו ולכאורה יותר קיה מקומו כאן:

הרב בצלאל כידוע. ועכשו שבאו לידי יד כהה לקמתי מהם עלו זה בקונטרס עין זוכר בס"ד התהלה והתפארת ורוב ההודאות לאל חי העולמים שזיכני לכך ברוב חסדיו והמון רחמיו ית' שמו לעד ומרומם על כל ברכה ותהלה כי באו לידי- בהיסח הדעת בעוד שהייתי מדפיס עין זוכר ויהי לנ"ם:

(כט) **מהר"ר בצלאל** הדרשן המופלא (יט) חיבר ספר עמודיה שבעה דרושים נחמדים ומתוקים וס' קרבן שבת על עניני שבת ענינים נאים. והי"ל הרבה דרושים וחיבר ס' זית דענן על התורה ולא נדפסו:

(ל) **רבינו ברוך** ברבי אליעזר הזכירו רש"י פ' וארא:

(לא) **מה' ברוך בן אריקים** רב משאלוניקי הובאו דבריו בשו"ת הרב המב"ט ח"ב סי' מ"א:

(לב) **מהר"ר ברוך אנגיל** בזמן מהר"ם קלעי ומהר"ש אחד מרבני שאלוניקי וחיבר שו"ת ושיטות. ובס' דורש משפט מביא חרושים ממנו על ח"מ:

(לג) **מהר"ר ברוך בנימן** (עין מ' ישראל בנימן):

(לד) **מהר"ר ברוך ברזילי** רב מובהק בעה"ק צפת ת"ו והיה רבו של הרב המג"ן ואני הצעיר ראיתי ס' א' מחבוריו כ"ו:

(לה) **מהר"ר ברוך וויזיל** אב"ד דק"ק ברעסלא (כ) חיבר קצת שו"ת ונקרא הספר מקור ברוך ונדפס פעם שנית באמשטרדם על יד בנו בתוספות קצת שנת תקל"א:

(לו) **מהר"ר ברוך ז' היים** יש לו תשובה בס' פני משה ח"ב סי' ה' וחתומה בספר לחם סתרים:

(לז) **רבינו ברוך** מארץ יון ורבינו ברוך מרגנשבורג. בפסקי מהר"ם

ביצה כתובות קמא מציעא. וראיתי מכ"י על שבועות וחולין וסדר קדשים וגיטין סופה נזיר ית' והרב המב"ט ח"ג סי' רכ"ה מזכירו. וכתשובת מהר"א מונסון והרב מהריק"ש כ"י הוא חותם על כמה פסקים. ובס' שבחי האר"י זצ"ל כתוב שרבינו האר"י היה תלמידו בפשט ובס' קורא הדורות דף מ' חולק. ואין הוכחתו הוכחה וכן ראיתי בקובץ כ"י שהיה רבו של האר"י וכתוב שם שהוא ביטל שם נגיד בארץ מצרים משום מעשה שהיה. [ועתה] מקרוב נדפסו שיטה מקובצת על בתרא ועל נזיר ואני מסתפק אם הם מקובצות מהרב בצלאל. לפי ששמעתי מחד גברא רבא דשיטות אלו הנמצאות בעיר איזמיר הם שיטות מקובצות מהרב מ' אהרן לפפא הרב המחבר שו"ת בני אהרן שגם הוא עשה פעולות הרב בצלאל כמ"ש באות א' (עין מ' אהרן לפפא) ובס' קול יעקב להרב מהר"י שאול כחידושי הלכות בנזיר מביא משיטה מקובצת נזיר יגם שם הביא משיטה מקובצת לנדרים ע"ש. ובספר גופי הלכות מביא ממקובצת ליבמות:

רבינו בצלאל אשכנזי. נודע בשערים מעשה רב בשיטות המקובצות הנדפסות על י"מ נזיר כתובות קמא מציעא בהרא (אף דאפשר דבתרא שנדפסה אינה מהרב ז"ל כמ"ש לעיל) וראה זה חדש שבאה לידי שיטה מקובצת למציעא כ"י מהרב בצלאל ז"ל והוא חומש א שנות מהשיטה מקובצת מציעא הנדפסת וזה מוכיח כי הרב ז"ל עשה מהדורות וזו שראיתי בכ"י היא מהדורא קמא. ואח"כ באו לידי עוד מחדושי הראשונים ועשה מהדורא בתרא תוספת מרובה על העיקר וזה ברור:

ועתה זיכנו ה' ובאו לידי כללי הרב ז"ל וורונו הוא קבצן מחידושי הראשונים ומסדר עולם להרמב"ם שהוא על כללי התלמוד ומכללי רבינו סעריה גאון. וכבר הרב גופי הלכות מביא הרבה מכללי

הגה מנחם ציון

(יח) ובס' תרכ"ב נדפס גם על ג' פקים האחרונים בסוף ח' המאזרי על שנת ובס' מזכה כפרה על מס' זמנים נמחות ככורות וחולין ובס' יגל יעקב על מס' סוטה ברכות בילה נדרים נזיר וכליתות ובס' ויילגו נדפסו הנהגותיו ות"ו לגל סדר קדשים וזאת מס' חולין.
 (יט) מק"ק סלונק כ"ר שלמה מקלכרין ות"ו ס' פלת הרמון (עמ"כ פ' ס"ה) וס' עטרת שלמה ועמק הכרסה הוצא כפסרו קרבן שבת ע"ש:
 (כ) ומכונה כרוך בעניניו כמ"ש בהסכמתו לס' עיר דוד (ח"ד ת"ס):

מהר"ם ריקאנטי מביא הרבה דינים משמם וכן במרדכי ושאר גדולים :

(לח) **רבינו ברוך** (בן יצחק) תלמיד ר"י הזקן בעל התוספות חיבר ספר התרומה בדיני אסור והתר וכו' והוא חבר רבינו שמשון משאנץ, ובתוספות בזבחים בסוף כמה חבורים כתוב ברוך הוא רבינו ברוך הנזכר :

(לס) **רבינו ברוך** בן יצחק בן אלכאליא (עיין הראש"ד הראשון) :

(י"י) **מהר"ר ברוך כ"ץ ראפפורט** שהיה ר"מ ואב"ד בק"ק פיורדא זקן ויושב בישיבה כ"א ובילדותי מדי עברי בשליחות מצוה ראיתי בעיר הייצפילד לבנו מה' אריה שהיה רב שם ומאר לי כמה חרושים מהגאון אביו ז"ל :

(י"א) **מהר"ר ברוך מפודוניה** (כב) חיבר ספר גדולת מרדכי על המרדכי וספר אגורה אוזב על קצת ח"מ ונדפס שנת שע"ה :

(י"ג) **מהר"ר ברוך צאני** זלה"ה אחד מרבני נא אמון ויש לו איזה תשובות כ"י אשר מפיו יקרא ותלמידיו כותבים כי הוא היה סגני נהור שלא ראה מאורות מימיו והיה מעיין גדול ביושר ועומק העיון חריף ובקי ואנכי איש צעיר. בלכתי לנא אמון וזיתי ונתבסמתי מתורתו כמה חרושים הנצב"ה :

(י"ד) **מהר"ר ברוך הרעי** תלמיד מהר"א חסון חיבר שו"ת מקור ברוך ושקיל ומרי עם מהר"ש הלוי הזקן ואחיו מה' מרדכי. ובספר קורא הדורות הפליג בשבח מהר"ם הנזכר בתורה ובמעשים ע"ש באורד: (כג)

(י"ז) **רבינו ברוך מרגנשפורג** (עיין רבינו ברוך מאיך יון) : (כד)

(מ"ה) **רבינו ברוך בר שמואל** בתשובות מהר"ם ד"פ סי' תתע"ב שואל מרבני דוד ברבי קלונימוס והשיבו לו רבינו דב"ק ורבינו הרקח ושם בסימן תתקל"ג יש תשובת רבינו ברוך בר שמואל :

(מ"ו) **רבינו ברוך** (בן שמואל) תלמיד רבינו אלעזר ממיץ היה אשכנזי מעיר מוננצא. כן מצאתי בקובץ ישן כ"י. חיבר ס' החכמה כ"כ הרב בית חדש א"ה סי' ל"ז סעיף ה' : (כה)

וחזיתיה להרב כנה"ג א"ה סי' צ"א הגהת כ"י אות ח' שצידד דרבינו ברוך ממנצא שהביא המרדכי ורבינו ברוך מארץ יון שמביא בהגהות אשר"י הך גברא רבא הוא ע"ש. ולי ההדיוט נראה דהרי הוי וכנאי דכתיבנא בעניותין בספרי הקטן חיים שאל ח"א סימן ס"ט בס"ד. ועיין בס' קורא הדורות דף ט' עמוד ב' ודף ט"ז ע"א :

(מ"ז) **הגאון רבינו ברזיראי** הזכירו רבינו האי גאון בתשובה הובאה בשו"ת ימהר"ם ד"ק סימן קמ"ט. ובס' הכלבו סי' קמ"ז כתב וכן נמצא בספר ברזילי ע"ש :

(מ"ח) **מהר"ר ברזירי יעבץ** הרב המחבר לשון למודים על הטורים בפלפול עצום ולשון ערומים דרושים נחמדים ועל לשונות הרמב"ם והרא"ם ודרושים ממר אביו. והיה חתנו של הרב מהר"א חאקו הרב המחבר רוח אליהו. ותלמידי הרב ברזילי הנזכר שני המאורות הגדולים הרב חתנו מה' יהודה אשכנזי שהרביץ תורה וחיבר כמה חבורים והרב שער המלך על הרמב"ם ספר נחמד מאד ויהללוהו בשערים המצוינים :

(מ"ט) **מהר"ר ברכיה** (כו) תלמיד הגאון המקובל בעל מגלה עמוקות חיבר

הגה מנחם ציון

כא) כמו"ה מזה מאיר ז"ל ולא כמ"ם בעל תולדות א"ש כמו"ה שמחה כ"ץ אבד"ק לובלין ובהסכמה לס' הלכה גדולה מסיים מ"ם לק"ק הוראדנא וכו' חתן הג' בעל תפארת לצבא ועל ג' עסק בתענית וסינוסים גדולים וכו' אב"ד בפודולא ותר מלכנשים שזה ושו"ך ש' תק"ו כ"ג ניסן א"ח פסח ובעל יעיד אחים לוי בהספדא ועשו"ת אור נעלם סי' ל"ט :

כב) וע"ל פליטת סופרים אות ק' : (כז) וע"ל אות מ' פ"ט : (כד) והוא רבינו ברוך ב"ר יצחק : (כה) וג"ל לזה דנכדיו כי המרדכי כ"פ וכ"כ רבינו ברוך בס' החכמה חולין פכ"ה והעור והרועט. ובכ"ז תק"ז ותק"ח ועשו"ת מהר"ם ב"ר ר"ב רס"ד תפ"ט תרט"ז ותתע"ב ע"ש ותי' ג"כ איזה פיוטים. ומ"ם הגאון מוהר"ש גענואסן ז"ל בנהג' וי"ד סי' ר"מ דרבינו ברוך בע"ס החכמה ה' אבי מהר"ם קסה לאומרו אחרי דלא הוינו כפוס כדך בן לאב :

כו) וכה ה' תעניתו כתי' ברוך כמו"ה במוהר"א (יצחק אייזיק) ז"ל שפירא וכו' דרכן ודיין פ"ק קלקא בזמן הג' בעל מג"ש ותיו"ט חתן הגביה מו"ה שלום מעליה מחותנו של הג' בעל תיו"ט ועשו"ת פני"ו ס"ס ומהר"ר

חיבר דרושים נחמדים והם ספרי זרע בירך ח"א וח"ב :

(ג) רבינו ברביה הרוי יש לו תשובות והתשובה אחת הבאתי כבר"י ח"מ סי' כ"ה אות כ"ט :

קונטרס אחרון.

(א) בן ציון רלתי שכתב אחד קדוש בכ"י משם ירושלמי שמי שמחיים בניו יקרא לבנו אשר יולד לו בן לציון ויחיה : (ב)

(ג) ברבי כתב רשב"ם פ' ע"ב דף ק' ע"ב אמרי' לאמרינן אל רשב"ג לר' יוסי ברבי ר'אוןך נפסיק וכו' וז"ל ברבי כן קראו רשב"ג לר' יוסי בר תלפחל כלומר גדול הדור עכ"ל. ופשוט כדוגמת רשב"ם דר' יוסי איהו יבוס גדול הדור ולא קאי אר' תלפחל וכן מחבאר אמרי' רש"י קידושין דף ל"ב ע"ב ר"ג ברבי כלומר אלם גדול וכן כל ברבי שבבבבבבבבב. וכן עוד רש"י שם בקדושין דף כ"א ע"ב יודן ברבי. יודן שמו וגדול בדורו היה וכל הוי"א דקרי ליה ברבי לבון תכמה וחריופת הוא. וכן בע"א דף מ"ג ע"א ו' אלו טעויות דף ל"ו ע"ב ודף ז' ע"א ובעירובין דף ג"ן ע"א וחולין דף כ"ח ע"א ודף ס"ד ע"ב : (ח)

ובמ"ש רש"י בטעות דף ה' ע"ב ברבי אומר כך היה שמו כבר פירש דבריו בחולין ו"א כברייתא זו עלמה ברבי אומר לא ידענו מנו אלא אחד גדול בדורו היה. ומחלי' לישנא דרש"י דחולין תשובה מולאת למ"ש מהרש"ל בהנחת שלמה שם בהנחת ע"ב :

ובמהתיבא על הרב שדה יהושע ריש פ' ע"ב שכתב ר"י ו' תלפחל וכו' כבבבבב דפרקין דמייית החי עובדא קאמר ר"י ברבי כלומר בן גדול הדור והיינו כפי תלפחל היבבב כדכתב רשב"ם עכ"ל. ועמו הסליחה הדוא תשב דפרש ברבי היינו בן רבי וא"כ רבי שפירשו גדול הדור קאי על ר' תלפחל ואין הפירוט כי כי ברבי אין הכוונה בן רבי כן הוא כינוי שירה ורבנות לאדם

עלמו. ומ"ש רשב"ם גדול הדור קאי על רבי יוסי עלמו ולא לאכיו והרי הוא כמבואר"ח מלהקת לשונות רש"י הגו'. וכ"כ רש"י עוד בקדושין דף פ' ע"ב וביבמות דף ק"ה ע"ב מדבריו של ברבי ללמוד ופירש"י ר' יוסי כל ברבי לבון אלם גדול. ובמנחות דף ל"ד ע"ב פירש"י יהודה ברבי יהודה החכם. וכ"כ בסוטה דף כ"ט ע"ב וככוות דף כ"ד ריש ע"ב וחולין דף קל"ו ע"ב מודל ח' אוכה דף כ"ו ע"א :

והתיבא על הרב כפתור ופרח פסק ה' דף ע"ו ע"א שכתב עמ"ש בערבין דף ט"ז אחר רבי יוחנן

בן גורי כמה פעמים לקח עקיבא בן יוסף על ידי שהיית קובל לפני רבן גמליאל ברבי בשם שזהו בנו של רבינו הקדוש וזה המעשה היה עם רבינו ר'ש"י ר"ש מעשרה הרוג' מלוכה היה עם רשב"ג אבי רבי עקיב' ע"ש. ודבריו נפלאו ממני כי זה ר"ג ברבי לאמר רבי יוחנן בן גורי שהיה קובל על ר"ש נראה שהוא רבן גמליאל דיבנה לבעיה לר' יהושע ובכ"י היינו גדול הדור כמדובר וכן מלינו שקדוהו לרבן גמליאל ר' אליעזר ור' יהושע ברבי בקדושין דף ל"ב. וזו היא שקשה אין תנא ולייר כדעתו הרב כפתור ופרח שזהו רבן גמליאל בנו של רבינו הקדוש שהרי רבינו הקדוש הוא תלמידו תלמידו ר' עקיבא ר' שמעון ור' מאיר וכו' ואין ר' עקיבא רבה דרבנותא ילקח על יד בנו. ותו דכפ' תפלת השחר מבואר דעלה על לב לאקושרי ריש לגשי במקום ר"ג דיבינה אי לא מקושרי זכות ע"ש :

ובמ"ש שרשב"ג הנהרג היה אבי רבינו הקדוש ליתא אלא היה זקנו של אביו של רבינו הקדוש. ומה שהביא מדברי הרמב"ם בקדמותו לפי' המשנה בסתא מוטעת נודמנה לו. וכפ' בכל מערבין דף מ"א ע"א אמרינן לאחר פטירתו של רבן גמליאל נכנס ר' יהושע להפך את דבריו עמד רבי יוחנן בן גורי וכו' הרי דבריו יוחנן בן גורי היה גדול רבי דיבנה ויקדושין דף ע"ב ארבו כשמת ר' עקיבא נולד רבי שהוא רבינו הקדוש :

גם ידוע המעשה הרוג' מלוכה לא נהרגו בזמן אחד וקדם הריגת רשב"ג להריגת ר"ש כמ"ש בס' יוסון דפוס אמשטרדם דף כ"ד ועיין פ"ע דשמחות : ואמרו כפ' כל כתבי דף קט"ו ע"א מעשה כלבא תלפחל שהלך אלל ר"ג ברבי וכו' אמר ליה זכור אני בר"ג אבי אביך וכו'. ופירש"י ר"ג ברבי לא שהיה בנו של רבי אלא אלם גדול קרי ברבי. ר"ג אבי אביך הוא ר"ג הזקן וזה שהיה גדולו של רבי תלפחל הוא אבי אביו של רבינו הקדוש עכ"ל :

והרשב"ן בכתובותיו ח"א סי' קל"ו הביא דברי הרמב"ם בפירוש המשנה בסנהת הערב דהיינו אותה : אך אוסף להביט להרשב"ן שם שכתב דמי בני רבינו הקדוש הוו נקראים רבן גמליאל ברבי וי"ש ברבי ולפי' כל האמור נראה דמאי דקאמרי בש"ס ר"ג ברבי ור"ש ברבי אינו מוכרח לפרש על בניו של רבינו הקדוש אלא ברבי אינו תשיבות כלומר וכו' וכן הלמד מעיינו חי הש"ס איירי בכני רבינו הקדוש :

ואחר זמן רב הגיע לידי יד כהה ס' מנן אבות להרשב"ן והוא פ' מס' אבות הגדפס מתחדש ורלתי שם דף מ' ע"ב שהוא קלת פוסח על שתי הסעיפים בפי' תיבת ברבי וכו'. ודבריו ודבר י"ב ודף י"ג וחוקר כהם כי יש לדקדק קצת בדבריו לפום מאי דאמרו ואין להאריך : שוב רלתי להרב כפתור ופרח דף ס"ט ע"א שכתב דרבן גמליאל דיבנה הוא ר"ג הזקן כי ר"ג לא היו כי אס' שנים ר"ג הזקן ור"ג בנו של רבי וכו' ע"ש. ודבריו קשים בעיני כי ר"ג דיבנה הוא בנו של רשב"ג הנהרג

הנה מנחה ציון

הלוי ל"ה ע"ש. ובהקדמת זרע בירך ח"ב האריך לספר מהקורות והלכות אשר עברו עליהם בש"ת ע"ש, ועלה להשיק ופטרע ה"ט הדקר בנזוטעל ו"ט ח' אלוט תכו' (וע' הגה' ש"ך בסוף פס'):

(ב) וע"ס הסידים דלא יקרא אלם שם בנו על שם א"ש של"ז לתולדות וגם לא יקרא לו שם לפי הפרט קטן של שנות הלידה אלם ה' י"ד בחודש יה' קורא אותה דוד דלא יהי מתקיימן ועמש"ל ר"ס ח' וזאת וי"ו ג' ע"ש ובס' מגדל עו' ליעב"ז נחל ט' ע"ש :

(בח) ורלתי בשו"ת נוי"ג מדו"ת סק"ג ששאל ע"ז מהג' הר"י פיק ז"ל ומתלק בין היבא לנוכח עם השם כמו ר"א ברבי הפי' גדול בדורו אמנם במקום שנוכח רק ברבי לבד ע"כ שמו כן נקרא ע"ש. ורש"י חולין כ"ח י"ש ליב. ולעו"ל אפשר עוד לתקן בין הנוכח במשנה ובמיייתא לדורות בין הנוכח מפי תנא ואמורא בשעת ישיבתו דקאי על אותו הכס הידוע ולהו' ומזכירו בקולור גם רלתי מתקלקל ברבי בכ"י וידין' ואין ברבי ע"ש :

(בט) וע' שבת דקט"ו וקנ"א וכרש"י שם :

זכרון יוסף א"ח סי' י"ג וסי' י"ד וכשו"ת שאילת יעקב ת"א סי' פ"ז. ועי' מאי דכתבינא בעניינתין בספרי הקטן מחזיק ברכה א"ח סי' ק"ב כפ"ד; ל)

הסנהד נכדו של ר"ג הזקן ור"ג דיכנה הוא זקנו של רבינו הקדוש וכל זה פסוק ומכאור ויש חילול לריות לזה עכ"ל וירושלמי והמדרשים ואין להאריך בדבר המפורסם. ועי"ש בסדר הדורות דף פ"ט ע"ג וכשו"ת

ג.

(1) מהר"ר גדליה חיון ז"ל הוא הקדוש והוא נולד בקושטאנדינא יע"א והיה תלמיד הרב המופלא מהר"ח אלפאנדארי ז"ל ובא לעה"ק ירושלים ת"ו והלך בשליחות מצוה לעה"ק חברון ת"ו בלי כסף ובלי מחיר וחזר לעה"ק ג) ותמיד היה מוסיף קרושה ועסק בחכמת האמת וכונות רבינו האר"י ז"ל בכל כחו. יהיה מכוון כל כוונות הרב ז"ל במצוה ובתפלות א' מהנה לא נעדרה והכל בקדושה והתבודדות ופרישות וברורגו ה' חסיד מופלג מאד ומתפלל על החולים וזימין דלחיה לומרם לו צחלוס שניזיל צעבור תפלת החסיד זי"ע:

(2) מהר"ר גדליה קורדובירו יש לו השו" ונזכרה בתשובות הרב המוסמך מ' יום טוב צהלון סי' רי"ו. ובתוך תשובתו הביא דבריו ושקול ומרי עליהו. ונראה שהוא בנו של רבינו הרמ"ק ז"ל והיה בויניציא להרפים איוה ס' מהרב אביו ז"ל. וראיתי טופס שטר פשר עם הרמ"ע ז"ל על ת"ק סיקיגוס-שנדר לתת להרבנית אמו בעבור רשות להעתיק ס' אור יקר כ"ו מהרב פי' הזהר ששה עשר קובצים גדולים כמ"ש בשם הגדולים ח"ב מערכת אל"ף אות מ"ב (עיין אור יקר נה"ב):

(3) מהר"ר גדליהו בר שלמה חיבר עין שהול על ספר עיקרים ועשה ענפים וישרשים:

(4) מה' גור אריה הרוי (עיין גור אריה כה"ב):

מהר"ר

(5) הרב גבריאל ון אהרן שטראסבורג (עיין גמרא כה"ב):

(6) מהר"ר גבריאל איספירנסה מרבנן קשישאי אשר בעה"ק צפת תוכ"כ בזמן הרב מה' יהונתן בן הרב המוסמך מהר"ם גלאנטי. ונחלק עם הרב. דרכי נועם וגדלה צעקת ריב"ה והבריע ביניהם הרב המג"ן כמבואר בשו"ת דרכי נועם ח"מ סי' ל' וסי' ל"א. וגדול הדור מהרח"א בעץ חיים הרפים קצת לקומי שושנים מהרב הנז' וראיתי תשובותיו כ"ו. ושמעתי מפי רבני עה"ק ירושלים ת"ו הזקנים שקבלו שהרב ז"ל נשאר ייתום מאב ואם ולא הי"ל שום קרוב שיטפל עמו. ובאה אשה חשובה ולקחה אותו וגדלתו ושכרה לו מלמדים למקרא ומשנה ותלמוד והיה גברא רבא. ואשה זו היה שמה איספיראנסה והרב ז"ל לכבדה שם בנויו איספיראנסה לעשות יקר וזכר למרבוניתיה:

(7) מהר"ר גבריאל בכ"ר אריה ראיתי חדושויו כמה קונטרסי' כ"י וכעת נדפסה תשובת הרב ז"ל בשו"ת אבקת רוכל למרן סי' נ"ו:

(8) מהר"ר גבריאל מהראמא נודע בשערים שמו והוא תלמיד הרב ברכת הזבח ב) ושמעתי מפי גדול אשכנזי שהיה מופלג בדורו ביושר העיון והסברא ויש לו קצת השו" בספרי האחרונים ומהם בתשובות פנים מאירות חלק א':

(9) רב גדא (עיין רב סאה):

הגה מנחם ציין

ל) וכך הוא סדר יחוסו רבי ה' בנו של רש"ב דיכנה כרש"ג הזקן כר"ש בן הלל הזקן והלל מיהודה הוי עיי' רבות ויהי ז"ח ושבת ג"ו בחובות ס"ב ועי"ש מ' ירושלמי כלאים פ"ט ה"ג דרבי לז' אחי' עה"ל רק מלד האם ע"ש: א) אה"ק עלקים רישא פדחא ומין ומין ב' אה"ק תע"ה ואשתו הרבנית מ' אסתר ב' ניסן תל"ד) בת הגביר מוהר"ו כעריס כה"ג רבי ר' העשל ז"ל ובניו ה' מוהר"ל חתן הג' בעל סמיכת חכמים והג' מוהר"ו כעריס עשקלים אה"ק מנגלא ג"ש וויזא ושמ"ך כ"ו אה"ק חתן הג"מ הכ"ש ווערטהיימר אה"ק וויזא וע' הסכמתו על מג"א ד' ג"ש ולאשת חו"י וגם' סתתא דליגאל (עמ"ב ת' ל"ו): ב) כהיותו אה"ק רישא: ג) ושמ"ך ס' תה"א וקבע שם קהל חסידים וחתמו המקובל מהר"ש שבע"י: ד) וע"ל אות מ' קכ"א:

מערכת

ג

נדורים

דלינתהו להני מילי. אלא דרש"י מרעתו
הרחבה וקבלת רבותיו עשה את כל
הכבוד הזה:

(יד) **הרב גרשון צונצינו** (עיין תוס'
שאנן נח"ג):

(טו) **רבינו גרשום בר שרמה** אבי
רלב"ג חתנו של הרמב"ן
חיבר ספר שער השמים וכמ"ש בשה"ג
ח"ב במערכת שי"ן אות ג"ן (עיין שער
השמים נח"ג):

(טז) **מהר"ר גרשון אשכנזי** אב"ד
דק"ק מיין יא חיבר שו"ת
עבודת הגרשוני וס' הפארה הגרשוני וס'
חדושי הגרשוני ושקיל ומרי בתשובותיו
עם הרב ש"ך בס"י קי"ו וס' קי"ח. גם
בתשובות חות יאיר ושער אפרים שקיל
ומרי בהרייהו כמבואר בספרייהם. והלמיד
הרב הי' גדול הדור הנאון מה' דוד
אופנהיים ועשה הקדמה נפלאה בתשובת
הרב ובצמח דוד הזכירו בשנת תנ"ב:
מה' גרשון הרב המהכר שו"ת עבודת
הגרשוני וכו' היה מחריפים הראשונים
בימי הנאון מה' העשיל ולבו כלב האריה
ומשנתו סודרה כ"ב הרב פנים מאירות
ח"ג סי' י"א:

(יז) **רבינו גרשון ממיין** (עיין גדולי
לוצ'י"ר בקו"ח):

(יח) **מהר"ר גרשון האברעני**
תלמיד הרב שבות יעקב
ז"ל ויש לו כמה תשובות בשבות יעקב
ח"ב ומקורב נדפס ס' קרית חנה מתשובו':

קונטרס

הנה מנחם ציון

(י) **מהר"ר גמליאר** במ' חנניה
מונסיליש (עיין פירוש פרק
סוה נח"ג):

(יא) **מהר"ר** (אליקים) **געץ** (עיין רפדוני
נתפחים נח"ג):

(יב) **רבינו גרשום** חיבר ספר שלחן
כ"כ כשיטה כ"י קדמונית
למס' סוכה: ה)

(יג) **רבינו גרשום בר יהודה** מאור
הגולה ו' כתוב בתשובות
מהרש"ל סי' כ"ט שקבל מרבינו האי גאון
ובצמח דוד כתב שהגמ"ה ורבינו נתן בעל
הערוך תלמידי רבינו חננאל ועיין בפירוש
ביצה סוף דף כ"ד ז' וכתוב בתוספות
שאנן דרגמ"ה רבה דרביה דרש"י ח'
ורגמ"ה פירש כל התלמוד ויש אתנו פירושו
על כל סדר קדשים כ"י ט' ובס' שבלי
הלקט ח"א וח"ב כ"י מביא הרבה תשובות
ממנו ז"ל. וגם אומר שמצא בפסקים של
רבינו גרשום מאור הגולה ז"ל נראה
שחיבר פסקי הלכות מלבד התשובות לכל
שואל. ובתשובות מהר"ם ד"פ מביא כמה
תשובות מרגמ"ה:

רבינו גרשום מאור הגולה תלמיד רבינו
יהודה בר מאיר הכהן הזקן ונקרא
רבינו ליאונובי כן כתב בתשב"ץ למהר"ם
סי' תקע"ד תקע"ה וראיתי בס' מצרף
לחכמה להרב יש"ר בהקדמת נובלות
שמפירושו קצר וחיבר רש"י על הש"ס.
ואנכי איש צעיר ראיתי פי' רגמ"ה כ"י
על סדר קדשים ומתוך הפי' הזכור יראה

ה) וע' כלבו דס"ב ע"ג וע"ל נח"ג אות ב' ע':

ז) ונבג"א סוף מו"ק כ' דר"ג ה' יבכ באלילות י"ד ימים על בנו שהמיר דתו ל"ע:
ז) ובערוך ערך חלק נחמ"ה סה"י תלמיזו של רגמ"ה ור"א כחור כ' כשורש קרס להרד"ק וז"ל ונראה מלאן שרגמ"ה
ה' ינפתי ואני אכנתי סה"י אשכנז:

ח) וכ"כ הרשב"ם פכח"ס ק"א ד"ה מתקלני ע"ס:

ט) ובס"ס ווילנא נדפסו ח"י גם לתענית וכו' ועל כל סדר קדשים וזאת זכמים. וע' מגן אבות להרשב"ן אבות
פ"ב וז"ל ובמנינות כל ר"ב ז"ל הגדול הוא כתובה וכו' ע"ש הרי לך דתו' גם על סדר ניקוק. וע' סמ"ג
לאין דיני כהל ובתוס' הניין מ"ו ע"ב ובמרדכי מו"ק תתס"ג כ' דבשעת מיתתו של רגמ"ה נשמעו מפיו ז"ליותו
הוץ ונתפקו העומדים שם אם כונתו הוץ לארון או להסירם לגמרי ע"ש גם ח"י סליחה והוא כלום גדלים מנהג
לישא המתתל גרדני יתד וכו' והי' כ"ב תשע"ט כנראה משם ונפטר ד"ה תתס"ח ע' ראב"ן ז"ב ע"ב וקט"ו ע"ב:
י) וע' אבודרסם ה"ב והב"י או"ח רי"ח:

יא) מתלה ה"י מקום משכן כבודו פ"ק קראקא אלל חותנו הגביר מוסרי"ל פלם וע"כ ה"י מכוני גם הוא כפ"ק
בס"ר גרשון פלם והי' לומד ביחד עם בעל הע"ו אלל הכה"ן ואח"ו נסמך למורה הוראה כומן התג"ב
ותו"ט (שב"ת ז"ל קי"ז) ומפס נתקבל לפרוסטיץ ומתה עליו אשתו הראשונה ונשא את בת רבו הג' בעל ז"ל
ומס נתקבל לק"ק הניא ולק"ק י"ש למלא מקום חותנו ומס לוויאל וכו' ת"ל כשתגרדו כלס נתקבל למיץ
למלא מקום הרב בעל קוקון דיונה ובמ"ד ש' תי"ד והי' לו יד וסס גם נישאתו כמ"ס בס' תפארת הגרשוני
פ' לך ע"ש והי' ס' חידושי הלכות על יכמות ועל הרי"ף וד' עורים כמ"ס נדוד בהקדמתו לס' ח"י הגרשוני והג'
הרד"א בהקדמה לס' עובדת הגרשוני, וכו' הגמ"ע משה ה' אהר"ק כרד"א ונ"ש ובמ"ד אחרון ש"פ תני"א ועש"ת:
כמו"י ח"כ ס"ב מ"ב כסס נתיי דעל ענוה"ג ע"ש ובכ"ח ענוה"ג ס"ה. (וע' הגה ש"ן בסוף הס' אות ג'):

הונמרים אחרון.

(ב) גאון. אמרו קרמונינו שבחרו בשם זה שהוא גימטריא ששים לרמוז

שהוא בקי בששים מסכתות ועמ"ש אני בעניי לפנים בראש הועד בהאי מנינא ע"ש באורך (עיין גאונים להלן): (יב)

(ג) גאון סתם כשמביא הר"ף יש מי שכתב שכותבו על רבינו האי גאון: (יג)

(ג) גאוני לותי"ר רבותיו של רבינו מאיר חתנו של רש"י הלא

אב אחד לרשב"ם ור"ת וריב"ם. כ"כ בשבלי הלקט סי' י"א ובתשובת מהרש"ל כתב גדולי לותי"ר רבותיו של רש"י וכו' כמ"ש בנדפס ע"ש. (עיין גדולי לותי"ר):

(ד) גאוני הראשונים כתוב קודם פסקי סוטה שנדפסו להרב

המאירי ובהליכות אלו שהוא על רבינו האי ואינו מתיישב כל כך דרבינו האי אחרון הגאונים אלא אפשר שהיה אחרון בזמן וראשם בחשיבות. ושם כתוב דכשכותב אחרוני הרבנים הוא על בעלי התוספות ע"ש וכתבו ז"ל דהראב"ע בפירושו כשכותב גאון סתם כונתו על רבינו סעדיה והר"ף כשכותב גאון סתם כונתו על רבינו האי גאון: (יד)

(ה) גאונים כבר נודע שחברו הגאונים כמה חבורי' בתלמוד ובכמה מחדושי הראשונים מביאין פירושי הגאונים וראיתי תוס' לתעניות כ"י שכמעט בכל ענין מביא פי' הגאונים. והיה להם קבלה מהאמוראים ורבנן סבוראי ונסחי דווקני מהש"ם:

ועתה נדפסו תשובות הגאונים מדעות מעתה ונקרא הספר עשרי לך. ובפתח הספר נכתבה תשובת רב שרירא גאון ובתוך דבריו כתב שנמלאו אלל גאון א' בתר דתא נפשיה כל סוויי דרננן קמאי דא עס דא וזית סדרי משנה דליתגניזו יומימי הלל ושמיא ע"ל. וזוהי מונח דהלל ושמיא הם עבו שינת סדרי משנה ורבינו הקדוש בירך ותיקן וקולר ותיבר שית סדרי משנה כמו

ספס בדינו. וזה מסכים כמ"ש מתוך ויערי והוא נגד מ"ש מן הקדוש והרב יבין שמועה כמ"ש בעניותי בקונטרס עין וזכר דף נ"ה ע"ג. ואלל הגאון הנזכר נמלאו התיבא סדרי שקתו הלל ושמיא. ודע שיתר על תשובות הגאונים המודפסות מיכן והחדשות אלו עוד יש לאלפים תשובות הגאונים לפני הדל"י לי קונן מתשובות הגאונים כ"י. ועוד רלותי קונן אחר משו"ת הגאונים כ"י. וגם כתבו כמה חבורים בקבלה וקלמס היו גיד רבינו מהר"ם קורדובר' ז"ל:

גאונים ספר כפשתם רב שרירא גאון תשובה כי דבריהם הוא הדבר אשר לזה ה' אל משה וכו' התיבא מהר"ם אלשקר כתשו' סי' נ"ד. והרי תשובה זו נמלואה כריש ס' עשרי לך מתשובת הגאונים הנדפס מקרוב. ורבינו הארי" ז"ל כתב כי כל דבריהם בקבלה אמתיים רק שהם קלמס מאלד והם עמוקים. ורבינו הרמ"ק ז"ל מביא מדברי הגאונים בקבלה. ורלותי בספרים ושמעתי דברי סופרים ש נגלה לקח גאונים אליהו וכו' לעיננו:

(ו) גדולי הדורות שלפנינו כתוב קודם פסקי סוטה שנדפסו

להרב המאירי משם הרב מרדכי בן מהר"ש שיריליווי שכותבו על הרשב"א ע"ש. וזה אינו כי הרב המאירי היה תלמיד רבינו יונה וא"כ היה הברור של הרשב"א וגם שקיל וטרי עם הרשב"א כמ"ש בח"ב (א"י ז"ל כח"א). ועיין מ' מנחה בר שלמה לזית מאיר. אך גדולי הדורות שלפנינו כשכותב כונתו על הראב"ד. וכן הוא בס' הליכות אלו להרב מהר"ש אלגאזי אות ר"ו שמציא כתוב בספר ישן גדולי הדורות שלפנינו הראב"ד ושם כתב שאר לשונות אלו. אך לא זכר הרב מהר"ש אלגאזי הלשונות אלו משתמש הרב המאירי ז"ל. אלא כתב סתם כשאומרים הפוסקים ע"ש ולפי הנראה הרב המאירי ז"ל הוא הרגיל בלשונות אלו:

(ז) גדולי לותי"ר כתוב בתשובות מהרש"ל סי' כ"ט שהם

רבותיו של רש"י ורבינו אליעזר הגדול ורבינו שמעון הגדול ורבינו שלמה הבבלי ורבינו גרשון ממיץ וסיעתם: (טו)

(ח) גדולי המחברים הוא הרמב"ם. גדולי הפוסקים הר"ף. גדולי הרבנים

הגה מנחם ציון

(יב) וכן הוא נחשבי ואלום כאשר ידוע לנו יש ס"ג במספר וגם הסמ"ג נתן ע"ז ולכן יהי ג"ס כהן ופי' לדעת הרמב"ם בהקדמתו לזרעים דחשיב ג' כמות לחדל עכ"פ יהי ס"א, ואולי תהי' גאון עה"כ גי' ס"א, ובסידור רב עמרם מ"כ לכן נוהגין לומר בכרכת כהנים אחר בכרכת התורה ע"ש סמ"ך אותיות סהס דהאזא כנגד ס' מסכתות וכן בכרכת אתה חוקן יש יב ס' אותיות. לרמוז זה ע"ש. וז"ל מדרש חיות ששים הנה מלכות אלו ס' מסכתות וכן ע"ז הגאון מהרז"ו דזרעים י"ב מועד י"ב נסים ז' ניקון י' קדשים י' טהרות י"ב הרי ס"ג וג' כמות לחדל יתשב כ"ל וכמו כן שבת עירובין הרי סמ"ך ע"ש:

(יג) וכס' האשכול מלינו תולד גאון גס לרבינו ובפרט להר"ף ע"ש ורש"י זכמים מה"ה, ועמש"ל אלל ר' נסים גאון ור"ג בעל הערוך ע"ש:

(ד) ופי' להדיא בתשכ"ז ח"א פ' שהקשה מתשובת רה"ג אמ"ש הר"ף בשם גאון סתם:

(טו) וביקק פרסרבו דלפס מכ"י שו"ת לחכמי לרפת וגדולי לותיר:

(ט) גדולי הפוסקים
(י) גדולי הראשונים

(עיין גדולי
המחברים):

(יא) גדולי הרבנים כותב הרב
המאירי ז"ל על רש"י
בחבורו בית הבחירה: טז

זרבנים רש"י. גדולי הראשונים רבינו האי
גדולי הדורות הראב"ד. כ"ב בס' ישן
הביאו הרב הליפות אלי כלל ר"ו. וכן
ראיתי למה' בצלאל בתשובה סי' ל"ד
דכשאומו הרב המאירי גדולי המחברים
כונתו על הרמב"ם וכ"כ כשיטה מקובצת
פרק אלו נערוה דף ק"ג ע"ד:

ד.

(א) רבינו דוד בונפיר (או בונפיר)
תלמיד הרמב"ן חיבר חרושים
על התלמוד. והר"ן בחדושי סנהדרין
מוכירו תדיר וראיתי חרושיו כ"י. ועתה
ראיתי בס' מרכבת המשנה הנדפס מחדש
בח"ג פ"ג דמלכים שחשב שה"ר דוד
שמזכיר הר"ן בחידושי סנהדרין הוא רד"ק
ועמו הסליחה שאינו רד"ק המפרש אלא
הוא ה"ר דוד בונפיר תלמיד הרמב"ן
והזכירו הר"ן בריש ח' סנהדרין שכתב
וה"ר דוד בונפיר ז"ל סובר וכו' אלא
שבדפוס כתב בונפר ואני ראיתי בכ"י
בונפיר. ועמ"ש הר"ן בח' סנהדרין על
דף כ"ג ודף כ"ה מהש"ם ומשם באר"ה
שה"ר דוד תלמיד הרמב"ן. ועיין בכנה"ג
ח"מ סי' ז' הגב"י או א' דף י"א ע"ג
ובדינא דחיי עשין צ"ח דף קי"ד ע"ד.
וכ"כ קורא הדורות דף כ"ב ע"ב:

(ב) מה' דוד ברומיש בזמן מהרש"ל
וזמור"ם ובשו"ת מהרש"ל סי'
ל"ו הובאה תשובתו:

(ג) מה' דוד בנבנשת רב מובהק
ומופלא בזמן מהריב"ל כמ"ש
מהר"ש הלוי בתשובותיו ח"מ סי' כ"ח:

(ד) מהר"ר דוד אבר"ק ברל"ן (עיין
קרנן העדה נח"צ):
מה'

(ה) מהר"ר דוד אבודרהם תלמיד
רבינו יעקב בעל הטורים
היה בשנת ק"א לאלף השש וחומר פי'
התפלות וכו':

(ו) רבינו דוד בן רבינו אברהם בן
הרמב"ם נולד בארץ מצרים
שנת אלף תקל"ד לשטרות. כ"ב בסוף
פי' גמרת ר"ה להרמב"ם כ"י. וחיבר
רבינו דוד מדרש על התורה וההפטרות
בלשון הגוי ומצוי בארץ מצרים כ"י.
ובק"ק מסתערב אשר שם קורין כו בכל
שבת בהעלות המנחה לזכות את הרבים:

(ז) מהר"ר דוד אגוזי מרבני קושט'
הובאה תשובתו בשו"ת
תורת חיים ח"ג סי' א' א)

(ח) מהר"ר דוד אופנהיים אב"ד
דק"ק ניקלשבורג ומדינת
מערין ואב"ד דק"ק פראג ב' שמו נודע
בשערים והיה מליץ גדול ולשונו שלשלת
גדולה מלשון תלמוד חיבר שו"ת נשאל
דוד הזכירם בספר לקט הקמח ג' ונדפסו
קצת ח' גפ"ת להרב כתחלת ס' בית
יהודה. ובתשובות חות יאיר ושבות
יעקב יש תשובות מהרב:

(ט) הרב דוד בן אלעזר בן בקודה
(עיין לזהרות נח"צ):

הנה מנחם ציון

זו"ל הר"ם במהר"ש סיוליי ריש מס' סוטה להרב המאורי כ"מ שמוכר המאורי גלוי הראשונים כונתו לרה"ג
גדולי הפוסקים הגויף גדולי המחברים הרמב"ם גדולי הרבנים רש"י אחרוני הרבנים בעלי התוס' גדולי הדור
שלפניו הוא הרשב"א ז"ל ע"ש והמו"ל ח' המאורי לר"ה הוסף עוד דכ"מ שמוכר גדולי המגויסים הוא הרשב"א
ז"ל ע"ש. ועמ"ש ל' אות ס' ע"ש דמ"ש הרשב"א ח' מגדולי הרבנים כונתו על הרא"ש ע"ש ואני אביא אחרים
להוסיף דא' מגדולי המורים כונתו ג"כ על הרוי"ף וכמ"ש בכ"י בשמו וי"ד סי' ל"א ע"ש:
(א) וכח"ג ב' כ"ט כתבנו דשמו ה' נקרא מנחם בן משה ומרבני קושטא הו' כמ"ש בעל שפת"י וכ"ה כתחלת
ס' לזוף אהבה למחבר"א:
(ב) כהגלון בעל אשל אברהם והו' תלמידו של הגי' בעל עכו"ג ורבו של הגלון בעל או"ת ובס' תס"ח נתקבל
לאבד"ק פראג בזמן שח' הגלון הר"א כבודא ראש מדינת פיסה ובהסכמתו לכו"ת עכו"ג מסיים שם ודגל
אהבה פרוסה לק' כריסק ע"ש ונפטר ש' תל"ו ז' תשרי:
(ג) והי' בנמלא בכ"י אלא הרב מוהר"ג כרנשעין ז"ל מלכוז גם ח' ס' מדינים והנהגת האדם:

(יז) **מהר"ר דוד ויטאר** חתנו של מהרד"ך חיבר ספר כתר תורה בענין המצות ויש לו תשובה בשו"ת אהלי תם סי' קס"ח ושם כתוב וידאל וצ"ל וימאל וע"ש סי' ק"ע:

(טו) **מה' דוד בן זכרי** (עיין מ' יוסף ז' גליל):

(טו) **מה' דוד ז' זמרא** תלמיד רבינו יוסף סאראנוסי המלומד בנסים וראיתי בקובץ כ"י שהרדב"ו היה מיוצאי ספרד והלך לעיר פיס ויורד מצרימה ותקן המשמרות של הקברים. אף הוא ביטל חשבון השמרות שהיו מונין מזמן אסכנדרוס וחיבר שלשת אלפים תשובות ומהם נדפסו שלשה חלקים. וחיבר על הרמב"ם בכל מקום שלא נמצא מגיד משנה ומקורו נדפס על הפלאה וזרעים (ה) וחיבר מכתב לדוד פ"ו שיר השירים ע"ד האמת (ו) וס' מצורת דוד מעמי המצות ומזכירו הרמ"ח בספריו. ונדפס ס' מגן דוד להרב והיה הרב הרדב"ו מיושבת הנגיד רבינו יצחק הכהן שילאל וחתום בהסכמת הנגיד ובית דינו משנת הרע"ד כמו ש בתשובותיו סי' תרמ"ד. ומהר"ח קורקוס היה חברו כמו"ש בתשובה סי' ש"ם. (ושמעתי מרצני עה"ק ירושלים ת"ו הוקדם שקבלו שגגלה אליו עליה הנביא זכור לטוב.) ותלמידו רבינו בצלאל אשכנזי. ולעת זקנותו עלה לעה"ק צפת ת"ו. ושמעתי שבינו הרב היה זחלה ז' זאמירו ועד היום יש ממש ז' במערב. ואחר זמן רב ראיתי בתקו י"ג דף ע' שכתב כן בניו משפחתו. וראיתי העתק מהקדמת פי' שיר הנדפס בקושטמנדינא שכתב ה"ר יצחק עקריש מגלות ספרד שהיה עשר שנים בבית הרדב"ו. ויצא יצחק לשו"ח לספר מגדולת הרדב"ו אשר ראו עיניו. שהיה לו כתר תורה לאור פלפולו ילכו ההולכים בחשך והשוכותיו לכל שואל מכל העולם ובביתו ישבו כסאות למשפט כסאות לבית דוד. וכתב העושר אוצרות מרגליות והרשיש וספיר וכתר שם מוב עולה על גביהם

(י) **מה' דוד גרינהומ** החכם בכל החכמות למודיות טבעיות הדפים ספר הגלגולים ויש לו בו הנהות אך בכ"י בס' הגלגולים יש כפלים להושיה וחיבר מגדול דוד דרשות על ס' בראשית וטוב רואי על שחימות ובריקות ונדפסו וע' בח"ב מערכת ג' (עיין גלגולים נח"צ):

(יא) **הרב מה' דוד גרשון** אב"ד בעיר ריישיד בזמן הרב רדכי נועם ובנו הרב גנת ורדים. והרב לקט הקמח מביאו. ומבית דינו היה הרב מהר"ר שבתאי נאיוואוי דשקיל ומרי עם הרב גנת ורדים והרב משאת משה. ועי' בגן המלך סי' קל"ד שכתב שאלתי אדרונינו הרב דוד גרשון וכו':

ובלקט הקמח א"ח סוף דף ג"א כתב הנכחתי עמי' להוציא מלהלן הפס"ח של טאכאק"ו מני כל חלב מפני שראיתי לגאון הרב ר' דוד גרשון שהיה זכור מחמת כי ראה בחלמו שהיו מנדון אותו וסאל על מה ועל מה וענו אותו כי חלב חלב הוא חור לומר שירישו לו כולד אכל חלב ואמרו לו לפי שהיה מדליק העשב הזה משלהפת הנה כל חלב היה נחשב לו כאלו אכל חלב עכ"ל: ובעל נפש תפטר עשרת כשרו כי נדבר שהרב הנזכר נראה לו ע"פ הדין התר גמור היו מנדון אותו כאלו חלב ונדולו שהעשב הוא כמ"ש בגנת תלמוד עולה זדון ואמרו שגגות נעבות להם כזוגות. ולכן הת"ח לייחס ליהר ציור ולפרוב מספק איסור בהמון העם לונדוס מהם ומקילים יותר ולא סגי גנפון בלהם אלא חס ההמון רואים אחד הן ואחד הכת של הת"ח עושה כמו שעוין ההמון מתחוקין יותר ולבקל האיכריים ואשמן בראשיהם וידענו שאלבר היה חוטא א"י היתה מזעזעת נפשו מאד וכשמים היו מתרפין אותו ומכריזין עליו על כל חטא קל ר"ל:

ובכר העד העיד בנו הרב הקדוש בראשית תכמה שגאה אליו נפש מאותו עולם וכלל אכר סיפרה לו אמרה כי בשמים מדקדקים מאד יותר מאשר יתשוב האדם בדעתו ע"ש. על כן בעודנו מי האדם יתשוב מחשבות כי התחזקות והערמות לעוה"כ הם מעטע מנוי"ף והוא עולם האמת ויכול להתעלות ובהתנשלותו בתורה ופלה ונולת וימרה לבוב אל' ה' וירחמנו ואל אליהו כי ירבה לסלות:

(יג) **מה' דוד דישבעה** (ד) יש לו תשובה בס' באר יעקב ב"ד סי' קי"ו דף ס"ג ע"ד מהספר:

(יד) **מהר"ר דוד בן הרב מה' הירץ** פוזנר (עיין ילקוט דוד נח"צ):

הנה מנחם ציון

(ד) כהמ"ס פרסם דוד אבד"ק פיודל מין ופיארכדלף ומלינת כריית והי' תלמיד זכרי"ך אבד"ק פסד"מ ונביתו עוד דך בשנים בן ע"ו שנים לרפו אותו רבני פיודל (כעל זכרון כהונה ונדל' שלו) לדבר הלכה וכמ"ס בהקדמתו שלו:

(ה) ונקרא בשם יקר תפארת (אומיר תקי"ו) וכולל ליכב ג"כ איזה השגה על הרמב"ם: (ו) וכל' דס' מכתב לדוד הוא על י"ג עקרים (דו"ו ש"ו) וס' מגדל דוד על שה"ש:

(יט) **מהר"ר דוד ב"ר חיים חזן** (עיין חזן) :
 חזנה דוד בח"צ :

(כ) **מה' דוד מעבלא** (עיין תומר) :
 דבורה בח"צ :

(כא) **מה' דוד ז' יחייא** (עיין דיני עריפות בח"צ) : (יא)

(כב) **מה' דוד ז' יעקב** (עיין אור יקר בח"צ) :

(כג) **הרב דוד בכמהר"ר יעקב הכהן** (עיין מגדל דוד בח"צ) :

(כד) **הרב החסיד מהר"ר דוד יצחקי** (עיין מ' אברהם אזולאי) :

(כה) **הרב דוד בן רבינו ישעיה** (עיין רבינו ישעיה סוקן הראשון) :

(כו) **מהר"ר דוד הכהן** (עיין דעה קדושים, קרן אור ומרסה כהן בח"צ) :

(כז) **מהר"ר דוד הכהן** מעיר קורפו בזמן הרא"ם ומהר"י מאימאצק ומהר"י ב"ר רב וסיעתם חיבר שו"ת בפלפלא אריכתא ובענין ענוגה נחלק על בעל בנימין זאב אך גדולי הדור הסכימו להתיירה היפך מהרד"ך כמבואר בס' בנימין זאב, והתנו של מהרד"ך הוא מ' דוד וישאך המחבר כתר תורה על המצות, ותלמידו של מהרד"ך הוא הרב משפטי שמואל :

(כח) **רבינו דוד ככבי** (עיין בית אל בח"צ) :

(כט) **רבינו דוד בר רוי** (עיין מכתם בח"צ) :

(ל) **מהר"ר דוד רחמי** הובאה תשובתו בשו"ת גנת ורדים חא"ה כלל ב' סימן י"ב :

מהר"ר

גבוהם ושפט את ישראל במצרים ארבעים שנה ובירושלים יצפת ת"ו כ' שנה. פניו כפני האר"י אין לפניו לא עולה ולא משוא פנים ולא מקח שוחד לפניו יכרעו שרים נדיבים וישתחוו. ורוח ה' נוססה בו והלך לעה"ק ירושלים ת"ו לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו כי קדוש הוא כמלאך ה' ולא הונח לו מרוב המס המוטל עליו. והלך לעה"ק צפת תוב"ב ז' ושם היתה מנוחתו כבוד זכותו יגן עלינו. זהו תורף דבריו בקצור, ושם כתב ה"ר יצחק הנזכר שהיו ישראל בצרפת וספרד כפלים כיוצאי מצרים ורובם באו עליהם צרות ולא נשאו אלא שנים שלשה גרגרים א' מעיר ושנים ממשפחה ונמלטו לנאפוליוס ויבא רוגז הגרוש ויברחו לשלונקי מווקים שבעתים בעירום וחוסר כל וישישו בקיום התורה כאשר יגילו בחלקם שלל :

הרדב"ז כתב בתשובותיו הנדפסו' בויניציא סי' תקצ"ו שהכיר כפה"ק צפת ת"ו בהיותו בן י"ג שנה למהר"י אסכנדרני וכו' ע"ש. ונראה שאחר זה הלך למצרים ובסוף ימיו חזר לעה"ק צפת ת"ו. ומהרימ"ט א"ה סי' מ' מנה ג' דורות זה אחר זה הרב הגדול הרדב"ז בדור מהר"י ב"ר רב, והרב המובהק הריב"ל דור ב' ודור ג' הרב מהר"ש יפה ע"ש :

עתה מקרוב נדפס קובץ תשובות הרדב"ז בפירדא וקרן ליה הרדב"ז ח"ג והם תשובות מחודשות, והסימנים מכוונים כסימני תשובות רדב"ז שמוכר מהריק"ש : (ח)

(יז) **מהר"ר דוד האביריי** שמעתו מוקני הרבנים בעה"ק שהיה בשנת ב"ת והיה אדם גדול וקדוש והי"ל מגיד : (ט)

(יח) **מהר"ר דוד האסן** ז"ל י' חיבר על ש"ע א"ה וקצת על הש"ס והרמב"ם וכו' והיה תלמיד הרב המופלא ח"ק מהר"ח ז' עמר זצ"ל :

הנה מנחם ציון

ז' וגם כמה לא מלא עונה וכו"מ בס"ס עטמי המלות ע"ש :
 (ח) ונדפס לו גם על חלק ה' ונקוב בסס דכ"י דוד : (ט) ועי' הג"ה ש"ן סוף הס' אות ד' :
 (י) וכו' נקרא בסס דוד חיים שמואל ח' ס' קדשי דוד על ש"ע (ליורדל תקנ"ג) חסדי דוד על הש"ס ומכתם לדוד על הכמ"ס והנה שכתבו לבנו מהם כמו"ס שלמה חתן הגי"מ רי"ט אלגאזי ז"ל :
 (יא) ארץ פורטוגאל ה' ונלודתיו לקאשעילי"ה ינו מעגלותיו, וישכך דוד עם אבותיו (ש' פ"ו פסוק חשבי) כך מלאחי כתוב עליו ואולם נראה להזכר כאן נכדו הוא ונפטר בש' רס"ד בקושטא אזי הגי"מ תס בן יחיאל וע"ל אות ת' ד' ע"ש :

מה' יצחק סג"ל ונרפסו השובותיו והלמידו מהר"ש סג"ל המחבר נחלת שבעה :

(לח) מהר"ר דוד סימריץ מקראקא הובא בעטרת זקנים על א"ח סימן קל"ז וסי' קל"ח :

(לט) רבינו דוד בר סעדיה חיבר חבור בלשון הגרי להשיג על הלכות גדולות. שיטה מקובצת מציעא דף ר"ז ע"א :

(מ) מה' דוד עראמה חיבר פירש הרמב"ם ונרפס בראשונה שנת הש"ה ונרפסו השובותיו אך אינם בנמצא במ"ש בלקט הקמח משניות בזומא. (ועיין הנהגות על הרמב"ם מהג"ל כח"ג) :

(מא) מהר"ר דוד פאלקוהן (עיין בני דוד כח"ג) :

(מב) מהר"ר דוד פרדו ז"ל נודע בשערים מהפלגת שקידתו ושלימותו וחיבר שושנים לדוד על ש"ס משנה ב' חלקים, משכיל לדוד על פירש"י על התורה, למנצח לדוד על הש"ס. מכתבם לדוד שו"ת על ד' מורים. חסדי דוד פירוש על התוספתא שיהא סדרי ונרפסו על ד' סדרים וקדשים ומהרות בכ"י יח) ופי' על הספרי ז"ע. ומפורסם חסידותו ותמיד

(לא) מהר"ר דוד רידא (עיין עממי המלות. סוד ה' עיר דוד. עיר מקלט כח"ג : יב)

(לב) רבינו דוד ממינצבורג הביא דבריו בתשובות מהר"ם (ד"פ) סימן השנ"ג : יג)

(לג) מהר"ר (דוד) מרמז (עיין מ' ישראל זאבי) :

(לד) מהר"ר דוד ז' נהמיאש השובותו בשו"ת תורת חיים למהרח"ש ח"ג סי' מ"ה : יד)

(לה) מהר"ר דוד ניטו (עיין מטה דן כח"ג : טו)

(לו) מהר"ר דוד בכמהר"ר נתנאל קרקשוני יש לו תשובה כ"י בס' זרע אנשים כ"י :

(לז) מהר"ר דוד סג"ל אב"ד דק"ק איסטרא וק"ק לבוב טו) חיבר דברי דוד על פירש"י בחומש וחיבר טורי זהב על ש"ע ד' מורים ונרפסו. והוא התנו של הרב בית חרש יז) והזכירו בב"ח י"ד סוף סימן קמ"ו שכתב והעירי לזה חתני הרב הגאון מהר"ר הלוי וגם בתשובות הב"ח מזכירו. ומר אחיו הגאון

הגה מנחם ציון

יב) כמו"ה אר"י לוב מזוואלין אבד"ק מנגל"ה וז"ל דודו וכמ"ש כר"ס עיר דוד (ואולי רק ע"ד הגלגל כ' שם קמתי אני לפתוח לדודי מו"ר הגי"מ העלל אבד"ק לובלין וקראקא) ובא"ד ה"ל מחלוקת ובעט מש"ס ואח"כ נתפסר וחסר (ש' תמ"ה) ובשנת תמ"ח נתחדש החוק ולחזק מולתו פולין וקצת משכנו בלבוב (ואח"כ יז"ך חסון ת"ן) ויש להפליא על כעל קריה נאמנה שכל דפטר כא"ד שי ת"ס הלא אכן מקור תועק הוא מלכת אכן ליון דוד העומדת לנס כעיר לבוב שמה עד היום הוב ואך ז"ע על דגמלא ממנו הסכמתו מש' תל"ב על ש"ע ד' דייקנפורט ואולי ע"ס הוא ועל הג' בעל סה"ד יש לתמוה דחשבו לשנים והביאו ב' פעמים א) מו"ה דוד אבד"ק א"ד כ) מו"ה דוד אבד"ק מנגלא, והוא באחד ומי ישיבנו, וגם ירד"י הרב המשכ"ל המגיה עשה עינו כאלו אינו רואה ולא הרגיש בזה כלל :

יג) ואולי הוא בא' עם רבינו דוד כר' קלוינימוס הובא לקמן סי' מ"ו (וע' הג"א גיטין פ"ב ומדכי כתובות סי' קמ"ט) :

יד) ושם כפי' ל"ג נראה שהי' נלקח במאור עיניו בסוף ימיו ועכ"ז הי' משיב ככתב לזואלי דבר ע"ש : (טו) אבד"ק לונדון וע"י סיבת דרוס א' בדרש בכהכ"ג סס י"א עליו עוררין ועכ"ז הגאון ת"ן עמד לימינו והפלג מאד בכחתי ואף הוא יטעל את העוררין והקופ"ן עשו"ת ת"ן סי"ח :

טז) ומ"ה כ"ו שבע תכ"ז וכך מרתה על מלכתו העיר לודמיר הרה וילנה ועיר קראקא גדלה שעשויה אוי נא לה למרק לבוב כי אבדה כלי המלכה וכו' ולפמ"ש בשו"ת הב"ת עי"ז וס' הי' ג"כ אבד"ק כבודא פאלטישא פונא ואוסטרא ואח"כ הי' ראש המנקדים דק"ק לבוב ע"ש והי' בנו של הרה"ג מוהר"ש ח"ס לבית לוי (עט"ו) או"ח קפ"א) חתן הג"מ יצחק בללאש אבד"ק לודמיר ואוסטרא ועשו"ת ב"ח המדעות סי' ע' ושו"ת הרמ"א ז"א ועו"ו או"ח רנ"ג וי"ד סק"ג ות"מ סי"ג ושו"ת ש"י סי"ז בדין מערפול ע"ש : (יז) המנס בזוג שני נשא אלמנת גיסו מו"ה שמואל ל"ה אבד"ק פיטעטוב כהגאון הב"ח ז"ל וכמ"ש בשו"ת שאגת ארי' וקול שחל ס"ו לכן תורגו מוהר"ל ככל הב"ח וע' ט"ב גיטין שמות אגוס חות ב' ק"ש והג' בעל פני יהושע כ' עליו בהסכמתו לטו"ו אה"ע זכה"ל הלכה כמותו כרוב המקומות וגדול שבאחרונים שאין למעלה הימנו ע"ש :

יח) ועד היום נדפסו ביזושים ע"ק גם על סדר קדשים וטעמות גם תי' ס' מוזמר לדוד לישיב קו' הפ"ת על הפר"ח וי"ד ד' ליוורנא תקפ"ח :

הרוברים על הצדיק הרמב"ם ועברו דברי ריבות בינו ובין הנשיא רבי יהודה אלפכר ככתוב באגרות הרמב"ם. ושם הרואה יראה אגרת הרמב"ן להלוי על הרמב"ם מצד תורתו וחסידותו ע"ב מתק שפתיו וחין ערכו בחכמה רמה:

(מט) **מה' דוד שירירי** (עיין סיכת זוד נח"ב):

(נ) **מהר"ר דוד בר שמואל הלוי** (עיין שמואל בר דוד הלוי):

(נא) **מהר"ר דוד תמ"ך הלוי** (עיין ס' המלכות נח"ב):

(נב) **רב דוסא בר סעדיה גאון** (עיין הרי"ף: ב)

(נג) **רב דוסתאי גאון** (כתב מהרה"ו ז"ל סהיה מסורס קין נבחינת נפש מסרס כמה נביאים ותנאים ואמוראים ע"ש בלורד: כא)

(נד) **הרב ר' דן** (עיין הריטב"א):

(נה) **מהר"ר דניאל איסטרומסה** תלמיד מהר"ם קלעי ושיקל וטרי עם מהרח"ש בתשובותיו

וחיבר שו"ת מגן גבורים ונדפסו עוד קצת תשובותיו בסוף בית שלמה למהר"ש חסון ובס' חוסן ישועות וס' דורש משפט מביאים מחידושי נב' זבס' מגן גבורים שקיל וטרי עם מ' שמחה בעל שמות הגיטין:

(נו) **מה' דניאל שמואל** (עיין זקן שמואל: נח"ב):

ותמיד על משענת הקנה משהו יפרח ערונות מטעיו ציצים ופרחים לתורה והלכתא גברותא:

(מג) **מהר"ר דוד בכמהר"ר פנחס הכהן** בפ"מ ח"ב ס' ק"ד:

(מד) **מה' דוד פנצי** (עיין זרע שמשון נח"ב):

(מה) **מה' דוד קונפורטי** חיבר ספר קורא הדורות והיה תלמיד

מהר"ם קלעי ומהר"ר אישמרוססה וחיבר שו"ת (ועיין דברכי נועם א"ה ס' כ"ד):

(מו) **מה' דוד קורינאלדי** (עיין בית זוד נח"ב):

(מז) **רבינו דוד בר קלונימוס** מביא כמה תשובות ממנו בתשובות

מהר"ם (ד"פ) ובשבלי הלקט כ"י ובתשובו' מהר"מ ס' תתע"ב יש תשובה לרבינו דוד בר קלונימוס לרבינו אלעזר בר יהודה ע"ש. ורבינו דוד הנזכר שקיל וטרי עם אביו רבינו יהודה בשבלי הלקט כ"י ח"ב ס' ק"ח. וכמ"ש לקמן במערכת יוד אות כ' (עיין רבינו יהודה בר קלונימוס):

(מח) **רבינו דוד קמחי** בן רבינו יוסף אחי רבינו משה יט' פירש

הכ"ד פי' רחב וגברה ידו בדקדוק וחיברו הוא ואחיו כמה ספרי דקדוק ואמרו עליהם אם אין קמ"ח אין תורה. ורד"ק חיבר חבוריו בשנת ד' אלפים התק"ו והרמב"ן בפירושו מזכירו. ורד"ק אור חיל כנגד

ה.

(ח) **רבינו האי גאון** * בן הרב שרירא גאון בן רב חנינא גאון בן מר רב יהודאי גאון בר מר רב שמואל ריש כלה מורע רבה בר אבוה מבני זרובבל בן שאלתיאל ואריה חקוק על חותמו. והיה חננאל

הגה מנחם ציון

(יט) כ' יוסף בר' יתק קמחי שלא מספר סיכת הגזרות ש' תתקנ"ב לנכונה וואל ז"ע על מהר"ל ה' י"ט ס' שהרד"ק בר נמגלל ונפטר בס', ואנתו לא מלינו אותו רק בנכונה אשר בלרפת המדינה וע' דד"ק יבעי' ע"פ הנה העלמה הרה וגו' ע"ש ובגיר ליק נדפס ממנו ס' עט סופר על המסורה (וע' הגה ש"ץ בסוף ספ'): (כ) וע' שטמ"ק ב"ק י"ג ע"א ו"ל דה"י נקרא ע"ש דוסא אבי ר' חנינא בן דוסא וכמ"ש בס' הקבלה להרא"ד לרבינו סעדיה גאון ה' מורע רחב"ד ע"ש:

(כא) כ' נכנה בן יעקב דלא זיניו גאון בשם זה בשם מקום, ואולי ז"ל מר דודאי או דוסתאי ומקומו בלוח כ': (כב) ונדפס חו' למס' ע"ז בתוך ס' בן אכנה דרובים עה"ת למהרה"א אוסטרומסה (שאלוניקי' תקפ"א): (א) ונפטר בש"ע כ' יוסן תשנ"ח כמו שנמצא בשיר אצל אשר קינה עליו רשבי"ג ובמק"א מלחאי דכנ"ב בנין נכח שמשו ובאלוהדסס סלר-פרשיות כ' נכשנת שנת זו רש"ג קראו יפקוד ה"א. הדוחות וגו' והפטיחו ויקדכו ימי זוד למות וגו' ובמקום ושלמה ישב קראו והאי ישב על כסא רב שירא אביו ע"ש:

מערכת ה גדולים כה

חננאל למד לפניו וכתב בתשובות מהרש"ל סימן כ"מ דרב שרירא סמך לבנו רב האי לגאון כשהיה בן עשרים שנה בשנת ד' אלפים תשל"ו:

אך הראב"ד בס' הקבלה כ' דבש' תשנ"ח נסמך לגאון והי' גאון ארבעים שנה וימי חייו ס"מ שנה, ובצמח דוד כתב תשנ"ו ועלה לשמים שנת תשצ"ו, ובס' קורא הדורות סוף דף ד' כתב וז"ל וכתוב שם בתשובת רב שרירא ואחר פטירת רבינו האי בני ישיבתו וכו' ע"ש. והוא אגב שיטפיה כי לשון זה ליתיה בתשובת רב שרירא ואי אפשר שיהיה ורק הם דברי הראב"ד בס' הקבלה, וחיבר רבינו האי כמה חבורים בתלמוד ודינין וע"ד האמת, ואין בידינו אלא ס' המקח וס' משפטי שבועות ב' וכתב מהרח"ו וז"ל שכל דבריו בקבלה חיים וקיימים אך הם בהעלם נמרץ:

וראיתי ס' מנחת קנאות כ"י והוא מכל הכתבים שכתב הרשב"א לרבני דורו ואשר כתבו לו, והוא ספר שלם מחולק לפרקים ובפרק מ"ה כתב כלשון הזה, ומי לנו גדול מרבינו האי גאון כי מקובלים אנו שהיה שלם בכל חכמה ונתמנה גאון בן שמונה עשרה שנה, וחרום באגרת זו אכא מארי בר' משה בר' יוסף והוא אגרת ארוכה היא שלוחה לגדולי ברצלונה:

(ג) **רבינו הושעיא** תלמיד הרמב"ן חיבר חידושים על התלמוד כאשר תראה בתשובות הרב מהר"ם אלשקאר סי' צ"ה:

(ג) **רבינו היראי גאון** תשובותיו בס' שערי צדק תשובת הגאונים שנדפס מקרוב: (ג)

(ד) **מהר"ר הירץ** (עיין נפתלי):

(ה) **מהר"ר הירש** אב"ד בק"ק ברלין (עיין מ' העסל): (ד)

(ו) **מהר"ר הירש** הרב קב הישר (עיין מ' שמואל קאלידיניבר): (ה)

(ז) **מהר"ר הירש שור** תלמיד מור"ם בעל המפה רבו של הרב בית חדש ורבו של הרב מל אורות ישן, כ"ב בס' יד דוד שבת דף ל"ה ע"ג: (ז)

(ח) **מה' (יחיאל) הלר** (ז) (עיין בנין הניח נח"צ):

(ט) **רבינו הלר בר אריקים** פי' ספרא וספרי וראיתים כ"י והתוספות בסופה דף ל"ח תזכירו פירושו לספרי:

(י) **מה' הלר אשכנזי** היה פרנס ומנהיג בק"ק ווילנא ואחר כך היה

הגה מנחם ציון

ב) גם נדפס לקוטי רה"ג פי' על שם מ"ב ונדפס אחר ענין עוד ז' קונטרסים כמו שער השמים לרי" גיקטוליו וכו' תפלת ר"י משגובל וכו' להקובל ר' עזריאל ע"ד האמת גם נדפס בפ"ע עם פי' מהמניד הגאון מוהר"י מקאזניץ וז"ל וכנס נר יבאלל יכונה, ובסג"ד הביא לו גם ס' מוסר השכל (ובפ"ק קרחקא נדפסו שריו כנס שריו מוסר השכל וכיוצא בנס סרירי רה"ג עם הגה לח"א) וס' הפקדון והפקדון הר"ה כספריו הביא לו גם ס' המאסף על דקדוק ובעל מאור עינים בס' מלך לחכמה (כנס לפנת פענח על הרמב"ם) הביא לו פי' על מס' חגיגה ובעיר ברלין נדפס גם פי' רה"ג על סדר טהרות והוא בתוך קונטרס "קובץ מעשה ידי הגאונים" (וע' הגה ש"ך כסוף הס'): (ג) ובעל הגה ובהערות לשה"ג הביא כנס תשובות רש"י ג' גאונים כנס זה א' מר הילאי בר מר רב מר רב מר:

(ד) והי' מכונה כנס ר' הירש לענין נכד הג' בעל ח"ץ מתתלה ה' אבדיק' לנדון קהל אשכנזים ואח"כ בהלכטעטס (מ"ש בהסכמתו ל"ס שנות סרירי סי"ב וכו' וחת"כ בבבלין וזכר גם כספרי וז"ך שנים ויחסק אל עמיו בן ע"ע שנים ד' חלול תק"ם ונדפס ממנו הגה על פי' אבות לדודו הג"מ יעב"ך ונדפסו הנהגותיו על ש"ס דפוס ווילנא ועשו"ת ב"א אה"ע לענין קדושי קטן (ועמש"ל סי"א וכתב כ"י קצ"ו ע"ש):

(ה) ונכפלה שמו לקמן גם בלוח 5' סי"ד כנס הקודש לבי ע"ש: (ז) והוא הג"מ נפתלי הירש שור והי' מכונה ר' הירש עלאסער עלאסער בריסק אבי הגאונים מו"ס חיים שור בעהמ"ס תורת חיים על ש"ס ומו"ס ולמן שור בעהמ"ס תפלות שור הראשון והוא קלור ב"י עשו"ת הרמ"א ק"ה ק"ט ק"יג וקב"א וגם בס' ל"ח ז"ה והמוזכר שם כסו"ד הוא בעהמ"ס פי' הקלר על הכרבות, ועשו"ת הבי"ה בהסכמתו ל"ס שנות סרירי סי"ב והי' ישיבתו גם בפונזא ולובלין ועמ"א ס' תני"א, והי' חתן הג' מהר"י אבדיק' לובלין בהג"מ שכנא וז"ל ובנותיו הי' הרבנית מרגל' אשת הג"מ ליוז בהג"מ משה אשכנזי חותנו של מהרש"א, והרבנית מ' ריזל אשת הג"מ ר"י בהגר"א מייזלש נפטרה ס"ק קרחקא כ"ה שבת ש"ה וע' טיב גענין אור ה' סק"ב ויש"ש עוד כש"א אור ה' דה"ל עוד בן ואברהם שמו ע"ק סהרי בעל הו"ה הי' נקרא אברהם חיים (וע' הגה ש"ך כסוף הס'): (ז) בנויה דוד אלטנולר עק"ק יאכרוב ותומא' הסכמתו ל"ס זכר ביזק ג' בלידוף הסכמת הג"מ ל"ה בהג"מ משה חרף אבדיק' לבוב וז"ע על ידיו הר"ח ר"י בעהמ"ס שה"ג התלש שמוזכרו גם הוא ולמן זה מדע אלא ישן (וע' הגה ש"ך כסוף הס'): (ז)

מערכת

ה

גדולים

היה אב"ד בכמה ק"ק ח) והיה בזמן הרב ברכת הזבח והרב חלקת מחוקק וחבר ס' בית הלל על ש"ע י"ד וא"ע ונדפס שנת את"ן:

(יב) **מהר"ר העשר** (ט) בק"ק קראקא הי' צריכים רב שהגאון עיר וקריש מהר"ר נתן שפירא היה זקן מאד ושאלו ממנו בעצתו ינחם ועשה שאלת חלום והשיבו לו פ' הנני עומד שם לפניך ר"ת העשל. ע"ל הצו"ר גימטריא קראקא כה אמר אלי בני ידידי ואור עיני מנן אברהם בעזרו ששמע מפי גדולים בהיותו בשליחות מצוה בק"ק קראקא והוא פלא י והגאון מהר"ר העשל הזכר בנו היה הרב הגאון מהר"ר יעקב טלובלין. ובנו היה הגאון המפורסם מה' העשל רב בקראקא (יא) ומזכירו הרב ברכת הרב ושאר גדולים ובנו הגאון מה' שאלו רב בקראקא. ובנו הגאון מה' ליב אב"ד באמשטרדם בק"א ובניו הגאונים מה' שאול אב"ד באמשטרדם זכר כולם לחיי עד. ומה' הירש נר"ו

אב"ד בק"ק ברלין ה' ישמרהו ויחייו (יג) ואני ההריוש זכיתי להכיר להגאון מה' ליב בשנת הקט"ו ולכנו הגאון מהר"ר שאול בשנת הקל"ח ולהתבסס מתורתם הנצב"ה:

(יג) **הגאון מה' העשל** אב"ד בק"ק קראקא בן הגאון מה' יעקב מלובלין (עיין לפני זה בסמוך) בכל הארץ יצא קו ההלטה והרב ברכת הזבח מזכירו בספרו כמה פעמים (יד) ובספרי הדרשנים מרבני אשכנז כותבים משמו כמה דברים חריפים ומתוקים כאשר הראה בס' לב יאריה וספר לקט שמואל ואסיפת הכהן וכיוצא בהם ושמעתי מחדס גדלי זקן שקי"ג שהגיד הנח"ן החסיד בעל שג"ה בתלום שהגיד העבל הגו' היה נשמת ר"ת ויוהרו מה' בכבודו (יז) ורבו כמו רבו רבנים וגאונים יוצאי חלציו קדושים אשר בארץ החיים המה ויבדלו החיים רבני גאוני הדור נכדיו וקרוביו יהי שמם לעולם כיי"ר:

ו.

(ח) **מהר"ר ווארף** חמיו של ר' יוסף וואשיה טרילינגען (עיין זכרון יעקב בח"ג):

מהר"ר

הגה מנחם ציון

ח) נפטר בזאקאווין בן ע"ה שנים כ"ב עבת ת"ן וע' הקדמת בנו לס' ומ"ש כחן דס' ב"ה הוא על יו"ד והו"ה ט"ס הוא ז"ל על יו"ד והס"ע: (ט) ובפנקס הח"ק דפ"ק נזכר בשם אברהם יהושע העשל: י) וזיבורת יש להפליא דסדר הזמנים אינם מסכימין לסיפור הלו דהרי בעל מג"ש נפטר ב"ג והג"מ העשל נתקבל לש"ק ב' ת"ד במקום תו"ש ובמק"א מלח"א כ' כזה על הרב המקובל מו"ה העשל דפ"ק (ומ"ש יודי בשה"ג הקהל ר' אלי' אורף הוא ט"ס) ואף גם זאת אינו מסכים לסדר הזמן דבפנקס הח"ק דפ"ק אי' בזה"ל מו"ה יהושע העשל במו"ה יוסף מוילנא דורף ביודע לזרף אותיות בכתורה י"ג בקדו"ע ממש במיתת זבוקה כ"ד אי"ר ת"ס. וגם לא מנינו כה"י משמש בקודש פ"ק ברבנות או ר"מ והוא יש לקיימו ברבנות רבי ר' העשל ואף מפני שהיה אז עדין צעיר לימים נתקבל בינו לבניו בעל תו"ש וזה דוחק ובפרט לפמ"ש תלמידו ברי"ם עיר דוד שה"י מתחלה אבד"ק לובלין. וגם מ"ש המחבר דבעל מג"ע ה"י זקן מחד ג"כ אינו דכל ימינו לא הגיע אף לבנת זיובל וכמ"ש בנו בהקדמת ס' מג"ש ע"ה (ועמ"ש בזה עוד בהגה ש"ן סוף הס'): יא) ומאכן גולה דסדר גבלתה יהיה כך ה"י הג"מ העשל רב מקראקא בהג"מ יעקב מלובלין בהג"מ העשל רב בקראקא וגלגל בן אח"ו בסמוך העלה הפוסד עוד הפעם בס' הג"מ העבל אבד"ק קראקא ובעקבותיו הלך גם הרב בעל תולדות יעקב ע"ה אולם כאשר ידענו לא הכתמנו פ"ק קראקא שנים בכתר הרבנות בשם העשל וזאת רבי ר' העשל לדד וע"ה העיקר כאשר נראה מכו"ה תלמי' תלמי' ככ"ו ומהסכמתו לס' קול יהודה (פרשת תימא) בהג"מ יעקב מלובלין ה"י בן מו"ה א"ה"ה בור בר' יונה כ"ר פלוגתא דרי כהנא ע"ה ובהקדמת ס' אור עינים לרי"ם פניאל (ברעש"ו) תקיימו) ובניו אריאל תלמי' קיי"ו ע"ה והג"מ העשל ה"י חתן הג"מ הר"ר וואהל כהנא מהר"ם וואהל ואולם ובהקדמת ס' אסיפת הכהן עה"ת נזכרו ומהסכמת מהר"ל אבד"ק לס' הזה נראה דה"י הג"מ בעל תו"ש. ואינו מביאם חמת כחן כזווג רלבוין וכחן כזווג בני (ועי' בהגה ש"ן בסוף הס'): יב) ועוד הו"ל בן גב"ה אב"ד של לו נגדולים הוא הג"מ העשל אבד"ק ויולא נפטר בס' ז' אלול תקני"ג ניסו כל הגאון בעל קרבן העדה וע"ה בהסכמתו ובכו"ה מקום שמואל סיך ובכו"ה הרמ"ח די ח"י תשי"א: יג) ובכתובים לי"ג מזכירו בשם מחותנו ע"ה וה"י רבו כל הטי"ך הוצא בחו"מ כלי"ה וגם רבו כל העיני ולא נדפס ממנו בוס ס' ה"י רבן הגהותיו על הסמ"ע (די קאפוסט תקני"ס) ומיזכרו בו ג' בנות מכו"ה בשם תולדות אהרן ע"ה נכדו מו"ה אהרן קהניקא והמ"ל (לובלין תמ"ג) ומתנו ה"י הג"מ נ"ה הקדלה ר' ריב"ש ר' הפש"ש ע"ה חמיו) אבד"ק לובלין וחתניו הג"מ ריב"ש ר' מענדלס חמו' כל הג' מהר"ל הנהקדא הוכר ר' ליב אשר ה"י ממלא מקומו כל הג"מ העשל בפ"ק קראקא, וחתניו ח"י הג"מ שאלו בהג"מ העשל חתן הגאון בעל כה"ע: יד) ועי' הג"מ ש"ן בסוף הס'.

וראיתי להרדב"ו בתשובה כ"י סי' שני אלפים שי"ו שכתב בענין אשה ישראל שנחכשה ע"י ליסמים ונגמר דינה להריגה דמותה לתרמב"ם. וז"ל ובעל מגיד משנה היה תלמידו של הרשב"א וכתב שכן הכריחו האחרונים והם הרמב"ן והרשב"א והריטב"א שהיו קרובים לדורו עכ"ל. ומ"ש דהרב המגיד היה תלמידו של הרשב"א הוא קצת רחוק. כי האף אמנם שמעתייה דהרשב"א בפומיה לא זו מחכבה מ"מ לא ראינו שמזכירו בתאר רבו כלל גם מסדר זמנים אינו נראה כן לכן היה נראה דמ"ש תלמידו של הרשב"א לאו דוקא רק כונתו שהולך בעקבותיו תמיד: (ג)

אבל אנן מה נענה ביום שידובר בנו אמרי קרוש מהרח"ו וז"ל בשער הגלגול כ"י שכתב דהרב המגיד היה תלמיד הרא"ה והוא חידוש שאין נראה כן לא מסדר זמנים ולא מדברי הה"מ ד גם מ"ש הרדב"ו בתשובה הנו' דהה"מ כוון לרמוז דעת הריטב"א הוא חידוש דהרי הר"מ אלשקר בתשוב' סי' קי"ג כתב שהר"ן אינו כותב משם הריטב"א. וכן כתבו האחרונים כי אות היא על פי' קמא וכו' שהוא נמוקי שכותב משם הרא"ש והריטב"א ואין זה דרך הר"ן. וכבר נודע שהרב המגיד חיברו של הר"ן כמדובר. ושוב ראיתי בספר יד מלאכי הוכיח במישור שפי' מ"ק הוא מהרב הנמוקי ע"ש באורך: (ה)

רבינו וידאל די מלושא. כתב הרדב"ו שהוא סומך עליו בפירוש דברי הרמב"ם שהי' אדם גדול ובקי ורוב שימותיו כהרשב"א. וכיון שהוא בא לפרש דברי הרמב"ם דקדק בהם כל הצורך. כ"כ בח"א

(ג) מהר"ר ווארף שפירא א) אביו של הרב אליה רבה וחמיו של הרב מנחה יעקב ולפעמים מביאים חרושים משמו ושמו מהר"ר בנימין כי וואלף בלשון אשכנז הוא זאב ולכן למי ששמו בנימין קורין אותו באשכנז וואלף ולמי ששמו יהודה קורין ליב שהוא אריה בלשון אשכנז וכיוצא בשמות אחרים. וכאמיליא קצה נוהגים לשום לבניהם שם חיה כי אומרים שקבלו כי בזה ינצל מחולאים ולכן קראו בשמותם צבי או איל או אריה וכיוצא:

(ד) רבינו וידאל די מלושא חיבר מגיד משנה על הרמב"ם ג) וכתב מרן בהקדמת כסף משנה שהיה חבירו של הר"ן וכן כתב מהרח"ו וז"ל. וכתב סס שהי"ל להרב המגיד נשמה עליונה והיא גלגול מנאונים ותנאים. גם הי"ל שייכות וקורבנה עם הרמב"ם ולכן חיבר ספרו לנאור דברג הרמב"ם והארץ הרבנה צענין הנזכר והדברים העמוקים עש"ב. ובספר קורא הדורות הוכיח מתשובת הריב"ש סימן שפ"ח דנח נפשיה דרב המגיד קודם הר"ן ע"ש. והר"ן בבאורו להלכות ריש פ"ב דמועד קטן כתב ומגיד משנה השיב:

ומכאן תשובה למ"ש הרב ספר יוחסין כי זמן הה"מ שנת קל"ה והר"ן זמנו קודם. גם בתשובת הר"ן סי' ע"ז דפוס רומי נראה שהיה הר"ן בשנת קל"ד וכן מוכח מתשובת הריב"ש הנזכר ונראה דמ"ם הוא בס' יוחסין שסמוך לזה כתב דהר"ן היה בשנת ק"ס. וכתב מהריק"ש בהשוותיו כ"י סי' קי"ג דהר"ן והרב המגיד כל א' כותב על חיברו ויש מי שכתב:

הנה מנחה ציון

- א) ומ"ש בס' נגדע העתק מנחת ק"ק פראג וז"ל הג' ר"א שפירא בעל א"ר אור"ח וי"ד דרשן וז"מ דק"ק פראג כהנ"מ אהרן שבעון שפירא ע"ס הוא וז"ל כהנ"מ בנימין וואלף (תמי של הגאון בעל שב"ר) כהנ"מ אהרן שבעון (נולד בש' ש"ס ונפטר בש' ת"ס) וגם אביו היה נקרא הג"מ בנימין וואלף שפירא אהד"ק פראג ונפטר ש' שז"א וע"ל אות א' קל"ת:
- ב) ובש"ת הריב"ש סק"ו כ' דג' פדקיס הלאונים מה' גיבשין אינו לשון הה"מ רק מתלמיד א' ע"ש וכ"כ מהרי"ק ספ"ב ועל ה' שחטיב נאבד לגמרי והכ"מ פ"ד מהמ"א הביאו ע"ש:
- ג) וכ"כ מהרש"ם בתל"ק אה"ע ל"א ע"ש. ומ"ש דהה"מ הי' מתלמידי הכש"א א"ל מתלמידי תלמידו ועדש"ל אות א' כ"י בש"ס ה' יוחסין ע"ש:
- ד) ולפ"ז א"ל דהוא הנוכח בש"ת מנחת נקלות ולכן נקלות הגאונים הכש"א ור"א בר מארזי ז"ל בשם דון כונפוס וידאל, ואמנם מה שחכב בעל תולדות גד"י ח"ג דהוא דון כונפוס באלמילל הנוכח בלכן בוחן לר"ק ע"ש. לא קב"ז וז"ו מאוס לפי' הידוע שם וידאל הוא כינוי לשם חיים דבשון רובו ואינלקי חיים הוא ווע"א. ולפמ"ש כ"י אור"ח ש"א בשם סמ"ג מלינו גם עיר כספרד דכמה וידאל ע"ש:
- ה) וכ"כ בעל הגה כמהר"ל אור"ח תקל"א ועלם ממנו דכבר קדמוהו כזה הגאון בעל יד מלאכי, וכיותר ל"ע על דכ' שם דאמרו לפני תמיו הג' מהר"ל פיק וקלסוהו ור"א ל"י ולא מירי דלון זה מן החדש:

מערכת

1

גדולים

בח"א סי' קע"ד ושאריו דוכתי. ומה שכתב איזה אחרון דכשהה"מ לא סבירא ליה כהרמב"ם מזכירו בשם מחבר וכשסובר כמותו מזכירו בשם רבינו ולדעתי הקצרה הרי זה בכל יאמר והעיקר דומנן כותב הכי ודומנן הכי. ולומר מחבר אינו זלוול ח"ו ואין להאריך:

רבינו וידאל די מולוסה וכו'. ועיר מולוסה היא עיר בספרד. אלא שיש כמה עיירות ששמותיהם שוים. וכן יש עיר מולוסה היום דהיא במלכות צרפת. ואינה זאת העיר שהיה בה הרב מגיד משנה.

ושרש נשמתו רס ונשא כאשר הניד רבינו הגדול האר"י ז"ל לרבינו מהר"ז ז"ל והדברים עתיקים. והריב"ש בתשובותיו סי' שפ"ח כתב גם הרב אנוידאל די מולוסה נטה לזה בספרו והוא על הרב המגיד. ואל תתמה שכ' אנוידאל שהגדיל בתשובות הר"ן והריב"ש והרשב"ץ ודכוותיהו יתברר לו שהיו מוסיפים על השם אותיו"א שהוא אות ראשון ואחרון מתיבת אדון ולזה כתב אנוידאל. וכבר כ' בזה בעניותי והוכחתי בשב"ט אנשי"ם במקומו' אחרים בס"ד:

(ה) מהר"ר וידאל הצרפתי הראשון
(עיין צסמ"ן):

(ו) מהר"ר וידאל הצרפתי אחד מגאוני זמערב הקרמונים והרב קרבן אהרן היה מבית דינו. חיבר השנות על הרא"ם ונדפסו בספר נימוקי שמואל להרב נכדו ועוד חיבר ס' צוף דבש וכו' והיה אב"ד ק"ק פיס יע"א. ושמעתי שחיבר ס' אמרי יושר באור על מדרש רבה ודבריו בקצור מופלג וצריכים עיון ועומק ואח"כ ישעום המעיין מחכמתו כי רבה והס' הנזכר הוא בכ"א. (ו) ועוד שמעתי שחיבר הרב פי' על ספרא. וחיבר קצת פי' על התורה ב"י. ואני הרל לקטתי קצת מפירושו יכתבתיו בקונטרס סבר יוסף בס"ד: .

והנה הרב הוא נכד הרב הגדול מה' וידאל הצרפתי הראשון. והרב המובהק מר קשישא מה' אליהו הצרפתי ה' יאריך ימיו ושנותיו אב"ד ור"מ בעיר גדולה לאלהים פיס יע"א הוא נכד נכדו של מה' וידאל בעל צוף דבש. ויש לו יחס עד רבינו הם בן בתו של רש"י. ושמעתי שהרב רבי אליהו נר"ו הנזכר הוא דור חמשה עשר לרבינו תם הנזכר הידוע זי"ע והרב אליהו הנ"ל תלמיד מהרב המופלא ח"ק כמהר"ן ז"ל עמר ז"ל:

(ז) מהר"ר ולד (ז) שמוכר הרב תוס' יו"ט בכמה דוכתי ומהם פ"ב דיבמות הוא הרב בעל סמ"ע ודרישה ופרישה וכן הרב ב"ח בקונטרס אחרון כי"ד וא"ה ובב"ח בח"מ מזכירו בשם מהר"ן ר"ת מה' ולק כהן. אך לפעמים הרב תי"ט כותב מה' פאלק כמו פ"ד דבתרא וכן בנחלת צבי א"ה מזכירו בשם רפ"ך ר"ל רב פאלק כהן והוא הדרישה ח"ט וכבר בח"א (עו"מ י"א) פאלק) כתבנו דנעלם זה מהרב גם פשוט שכתב כן כתב הדרישה ובנחלת צבי בשם רפ"ך והרב מנאם לשנים והוא כאחד דגם נחלת צבי באומרו רפ"ך כונתו על הרב דרישה והחלוף הזה מכח המקומות למוציאיהם כידוע ומה' יוזפא [בנו] בהקדמתו לדרישה י"ד הוא היה מונה כמה חבורים שחיבר מר אביו הרב ז"ל כמ"ש בח"א מערכת יו"ד אות ס"ז (ע"ש כנ"ל) ואנחנו לא זכינו כ"א לס' דרישה ופרישה על ארבעה טורים וסמ"ע על ח"מ וקונטרס אזהרות על דיני שבת ורבית ושאר דינים נצרכים ונקרא קונטרס סמ"ע ונדפסו שנית בסוף ס' מובח אדמה. וכמה תשובות מהרב ז"ל נדפסו בשו"ת ב"ח הישנות ובחדשות שנדפסו מקורב ובשו"ת משאת בנימן ובשו"ת גאוני בתראי ומהר"ל יוזפא הנזכר

השנח

הגה מנחם ציון

(ו) ונעת זכינו לזונו כי נדפס ח' אמרי יושר בתוך הכרות זה איזה פעמים כלי וחללתי:
 (ז) ז"ע שמוכרו המחבר עוד הפעם לקמן בלוח "סע"ד והוא בלחה, ועיקר החימה רק על המסדר בן יעקב הוא וכמ"ל בהגה ס"ן אות ה' בסוף הס' ועל ליון הר קדשו חרות זוה"ל בש"ק י"ט ניסן שלמ"ד (הוא סע"ד) ושמו יוסע וחללק בר' אלכסנדר' כ"ן חתן הפו"מ הרב ר"י אילגל וכה ה' חתימתו תדיר יוסע בלח"א כמו"ה אלכסנדר' ז"ל מורע כהונה ולק יכונה, ועשו"ת מ"ב סי' ז' ומ"ש כדו"ס יו"ד סי' ז"ט סלחתי לדעת שבעל סמ"ע ח' ג"כ סי' כש"ת ע"ש:
 (ח) ולפי שדומין במצטט בקלף מקומות ועד"ש גבי פייבוש ווייבוס וכוונתו וע' שמות אנשים כה' גיטין וזלוי מולדתו ה' עידנו קלח"ק דהרי מלניו כעין שם אביו כפנקס הח"ק דפ"ק וז"ל הח' מה' אלכסנדר' כר' יוסעס כהנן ז"ל וכן שם חמתו מ' יענטלי כהנ"ר ר' אלכסנדר' ע"ש:

מערכת

1.

גדרים

2.

ששעס מוכרנס הקדוש ארתו הנקיות. וואו לשון הרגיל בתלמוד דפיקו על קאמורא א'שתמיטתיה מתינתין או מתניתא א' שפתא מחמורא הקודם לו משהל: וחיותיה לרב כהנא רבך זי מלאכי ארת ל'יא דליתיה כיד' דברי מהר"ר בללאל במקובלת תכונות ס"א דף ע"ו דלוי' להקשות א'שתמיטתיה אלא מדכריו של גדול וכתב שד"ס על ד' ל'תמוה דכפרק שפירא יוחסין דף ע"א קאמר על ר' יוחנן אישתמיטתיה הא דא"ר אלעזר אף דרבי יוחנן רבו מובהק דרי אלעזר ע"ל ומלמד דלוי' זה תימה על מהר"ר בללאל כי דכריו הם פשוטים נחמנו מאד דמאן ספין ומאן קריע נחיון משמיט לארתי דרבינו לאתוביה מנכר'א דלא מסתפי מניה. ולא על רבינו בללאל לתנויה כ"א כגופא דשפתא הוא דליכא למדק הכי. עוד נה דלשתמיטתיה כי כבר עמד בזה מהר"מ"ט עס כמדודשו וזיהו מסכר לה בתלחא פירוקי עיי' :

ואתה תחוב להרכב חות יאיר עס בתשובה הנוכר שרעט וכתב מיין דוגמא כמה השמעות וכלל דרך קשטו על גדול אדוניו הרמב"ם כפרקו בהקדמות ורע"ס הוא היה מונה במספר שמות התלמידים שלא אמרו במשנה אלא הלכה אחת והרכב הנוכר מלא שבזכרו. קלמס עוד הפעם ופעמים. ובחמת שהוא דבר פלא על הרמב"ם נחית למיניא ולא שלטו מאורי אור עיינו ככל המקומות שזכור הרב הנוכר והגם שאיזה מהם נתן להשגות רובם נראים השמטה גמורה. וכו כפרק אמרתי אל לבי דהרב הנוכר מדול יריב שמתלים כי לא גבר שר שאר מקומות ואשר כבר עשהו הרב סי יוחסין שהשיב על הרמב"ם בזה ביתר שאת יתיר עו :

ובבר ראיתי להרשב"יך כפי מן אבות סוף פ"ג שהתחיל להעיר על הרמב"ם בזה כפי"ם שרי"א חסמא לא נוכר כי אס פ"ג דתרומוה. וכתב הרשב"י ואני מאלתיו נוכר כמס' מקואות בשתי נסחאות וגם במס' נגעים פ"ו עכ"ל: וק"ק דלא זכר שזכר נמי פ"ו דמליטא ופ"ג דנגעים. וכן קיימ על הרב דתוספות י"ט עס סוף פ"ג דלכות שכתב דרי"א חסמא גרסיין וכן נוכר פ"ג דתרומוה ולא זכר שזכר בנחת הלחא פ"ו דמליטא ופ"ו ופ"ג דנגעים. והרב חות יאיר בתשובה הנוכרת לא זכר ר"א חסמא כהשגו על הרמב"ם ופ"ו דהאריך. ואחרי מותי ראיתי שהרב הנוכר בספרו חות יאיר סוף סימן א' נוכר ממס' יוחסין ע"ש :

ועתה נה ליד' ס' אמרי לרופה להרב המחבר'א מהר"ר אכרס יחיאל פישל וגדפס כבדלן שנת תקי"ז והוא שיעות על איזה מסכתות ולא רחיתיו עד הכס. ובקדמות הביא השגות חוט השני הנוכר על דברי הרמב"ם הנוכר וכתב דמאי דמקשה כבר קדמו ספר יוחסין והוא חתה ליישב בעד הרמב"ם ע"ש. וזה חיותיה אגב רהטוי ולא קישבתי ב'שוביו. ומה שהשיב על הגאון הנוכר דכבר קדמו בספר יוחסין. נגלס אמנו הוא עמנו לא זכר מספר יוחסין כמ"ס בספרו חות יאיר ס' א' ורמותיו לעיל ע"ש :

הפנה השניה להרכינת אמו ט) וכתב עס שזכתה ליקבר בעיר קדשנו ירושלים ת"ו כסמוך ד' אמות לקבר זכריה הנביא. ובזמנינו לא נוודע-מיקום קבורתם כי עס אלל זכריה הנביא נקבר מורנו הרב מהר"א ילמקי ביום הששי י"ג סיון התפ"ט ואח"כ מלמותו זמן עד עתה נתלמד המקום ובנו של מה' יוזפא הוא החסיד מה' שמואל שחיבר לקט שמואל ודרוש שמואל ובנו מה' חיים כ"ץ שזיבר כמה חבורים ולא נדפס כ"א ארץ החיים על תהלים כמ"ש לעיל במערכת א' אות ל"ו (עיי' ארץ החיים נח"ב) :

ומהר"ר יוזפא כתב עס י) כי שני מדוי' דינים חידשה הרכינת אמו וכתב עליו הרב מגן אכרסא אין חכמה אלא כפול רוחו ובענינו כתבנו במקומו דהס שתי כהלתן. יא) ועתה לא נטיה לכד אנו תיים כי אס מהמת ארס מהר"ר יוזפא גברא כגוברין ובהכמתו מסכים הו"ך על הדין ועל האמת :

הנוטרם אחרון.

(א) וידי"א עס חכס בירושלמי פ' כ"ד לולין ויודא אמר דא כ"כ הרב פיירי כה"ג בשליה כללי התלמוד: ואנא כריה קלה אומר כי לא לכד פרק כ"ד לולין נוכר זה בירושלמי כי במקומות הרבה עס נאמר ומהס בירושלמי ריש ממ' שנת ופ' ראוהו ב"ד הלכה ג' וריש פ"ג דקדושין כסוטה פ"ג וריש פ"ג ופ"ב דמליטא וריש פ' המוגדר פירות. אכל עס הרב כה"ג הסליחה כי לא מן הש"ס הוא זה רק הפ"ו הוא וסיקן אמר זה. וכן ראיתי להרב מהר"ש שיריליי בפתיחת פארוו לירושלמי כ"י כתב ויודא אמרה כמו וחי דל אמרה. וכן פ"ו הרב יפה מראה פ"ב ופ"ג דסוטה וסיכי מלינו זה. וכן פ"ו הרב אחיו כהדי יהושע פ"א דקדושין ועל הרב יפה מראה יס להר"ג. דפ"ב דמליטא ארת כ"י פירש והנה שובדל דר' תיניא אומרט זו והוליל כי אורחיה וסיקן מלינו זה. וכן פירש עס מהר"ר אליהו. ואם מסוגית סירושלמי נקח דוכתי מוכח ען הפ"ו. ואחר זמן נדפס ס' יד מלאכי להרב החסיד ז"ל וראיתי עס ארת ככ"ד הכ"א משה יהושע ורעיס וקדושין וכתובות והשיב על הרב כה"ג :

זו אחת מההשמעות שכתבתי בקוטרס העלס דבר מהשמעות דלשתמיטתיה לרבוותא קמאי ונתראי דלגב עירידיהו נשמע מהס לשעה איזה דבר וכמו שהארץ הגאון בעל חות יאיר כתב עס בתשובה כ"י פירש ע"ך דמלינו גדולי עולס ששמע מהס לשעה איזה נקיות והוא בעלס פירוש א'שתמיטתיה כלומר דכשעה הסיא

2.

(א) **מהרו"ך** שמוכיר לפעמים הרב מהר"ר אישראלן בתרומת הרשן ובכתביו נראה שהוא מ' זויסלן

הנה מנחם ציון

ט) מ' ביילא בת הסו"מ מו"ה ישראל אידלס מלכו"ב : י) ואולי ז"ל מו"ה אלכסנדר והוא בקדמת הדו"ס לעו"ד : יא) והדג"מ אח"ת רס"ג כ' עליס וז"ל והיא אשה אשר נאסה לכה בתחמה :

[או זוסמאן] כ"ץ והוא הרב המחבר ספר האגודה כמ"ש הגאון מהר"י כ"ץ בהקדמת ס' האגודה. ומשמע קצת מדברר מהריק"ו שרש

מערכת

ז

גדולים

(יא) **מה' זרח איידרליץ** (עיין אור ליסרים נח"צ): ה'

(יג) **מהר"ר זרחיה גוטה** תלמיד הרב מה' יחיאל באסן והרב מהרימ"מ ויש בידי תשובה גדולה כפי סבנו הרב נתן גוטה ארוכה ורחבה ושם נאמר וז"ל והגאון אבי בחבורו הגדול על ד' מורים זרח יעקב האריך הרחיב וכו' ושמענו מזקני עה"ק ירושלים ה"ו שהרב מהר"ז הנזכר הוא קבור שם. ושוב ראיתי בכתבי בנו הרב הנזכר שהרב אביו נפטר שנת ה'ת"ח בארץ מצרים והעלו עצמותיו בעה"ק שנת ה'ת"י וחיבר פי' על הרמב"ם ועל פירש"י בחומש וראיתי קובץ תשובותיו כ"י ועל קצתם מסכימים הרב יחיאל באסן והרב מהרימ"מ: ז)

(יג) **רבינו זרחיה היוני** ז' הוא חיבר ס' הישר של מוסר המפורסם ואינו לר"ת כאשר יש רבים סוברים. ובא להם זה ממה שידעו דר"ת חיבר ספר הישר וראו זה הס' הישר סברו שהוא הוא דמייתו ליה הפוסקים ספר הישר לר"ת. אבל הוא תימה איך חשבו כזאת והרי התוספות והפוסקים מביאים ספר הישר בפירוש סוגיות ודינין וזה ס' הישר ממוסר לבר. והנאני כאשר ראיתי למהר"ם די לונזאנו בדרך חיים דף קכ"ב ששמע דספר הישר של מוסר חיברו הרז"ה רצונו רבינו זרחיה היוני כדבר האמור וכפי זה מה שכתוב בנדרפם (עיין רבינו זרחיה בסמוך) דיש אומרים הספר הישר של מוסר חיברו הרז"ה כעל המאור אין הלכה כיש אומרים דמעו בשמועה כי הוא הרז"ה היוני ולא הרז"ה בעל המאור:

רבינו

הגה מנחם ציון

- א) והי' נקרא גם אלכסנדר יסקינד כ"ץ מק"ק ערפורט והי' בש' ק"ה, כנראה מהקדמת ס' האגודה (ואולי הוא הנזכר בס' הסברות דק"ק וירמיהא בין גדולי רבנו ערפורט מש' ק"ט, ה' אלכסנדר (הסג):
- ב) וכנראה מחמתיות שמו הי' נקרא ר' מרדכי יסקינד כר"ס אבד"ק וויזניבוין הוראדנא לובלין וכריסק ונא כהסכמה ביחד עם הג' בעל הש"ס ע"ס מגדל דוד על רות (ש' תל"ט) וע"ס מג"ש עולת יצחק ונפתלי שבע רלון ע"ש:
- ג) אבד"ק הוראדנא לובלין חתן הסר טוהר"ש וואהל ז"ל ואבי יעקב שור אבד"ק כריסק ואולי הוא הנזכר בפסקי הח"ק דפ"ק קראקא ג"פ ז"ל שם, אשה תשובה מ' ה"ס בת הג"מ ולמן שור אבד"ק כריסק ז"ך אלול ת"י, וכן מ' רייכלה בת מו"ה אפרים ולמן שור ז"ל ח' אדר ת"י, וכן איש למח לדיק נאמן סקלה במו"ה אפרים ולמן שור ד' אלול תכ"י, וע"ל אות ה' סי' ז':
- ד) והי' חותם ח"ש זעליגמן לוי כ"ר מאיר פו"מ המדינה והאי פו"מ המדינה רק על אביו קאי ולא כנראה מהקדמת ס' פי שנים ע"ש: ה) נפטר בפראג יום ד' י"ב אייר תק"ס:
- ז) וע"ל אות וי"ד ס"ה וכנראה חס' קוה"ר הי' גם מתלמידי הכ"ח סכנדר ז"ל וכן בעל קוה"ד בעלמו הי' נתוסס:
- ח) פ"ח אות וי"ד כ"ב הביא ר"ז מיוני ע"ש והוא עיר מדינת לרפת הובא בתוס' כ"פ, ואולי ל"ל גם כן ר"ז מיוני:

שרש קפ"ג שהיה בזמן רבינו יעקב בעל המורים. א) ועתה ראיתי בפסקים וכתבים סי' קי"ג שכתב שמעתי מדודי מהרז"ך שהגיד לבהורים משם מהר"ר זוסלן ע"ש. גם בסוף הקדמת מהר"ם מפדו"ה לתשובותיו כתב מהרז"ך הוא מה' ולמן כהן ע"ש ודוק:

(ג) **מהר"ר זיסקינד רוטנבורג** חיבר שו"ת ונדרפסו קצת מתשובותיו בקובץ קמץ. והיה בזמן הרב עבודת הגרשוני והרב חות יאיר: ב)

(ג) **מהר"ר זכריה זכשן** הרב המובהק מר חמיו של מרן הקדוש הוזכר בתשובות אבקת רובל למרן ז"ל שנדרפס מקרוב בס' כ"ט וסי' קמ"ו. ונראה שהיה בית שלישי כי בב"י א"ח סי' שמ"ג כתב טורי חמיו הרב חיים בן אלבלג. ובס' תכ"ה הוזכר חמיו הרב יצחק סבע:

(ד) **הרב זכריה יודיה** מאורבינו (עיין מ' יחיאל טראכטו):

(ה) **מהר"ר זכריה ז' סרוק** (עיין רבינו אברהם בן עזרא):

(ו) **מהר"ר זרמן כהן** (עיין מהרז"ך לעיל):

(ז) **מהר"ר (אפרים) זרמן שור** (עיין תבואות שור נח"צ): ג)

(ח) **כמה"ר (פנחס) זעריג** אב"ד דק"ק לאסק (עיין עטרת פז נח"צ):

(ט) **רבי זעריגמן** (עיין פי שנים נח"צ): ד)

(י) **הרב זעקר** עטהויזן (עיין אור לו גליון. אור נעלס נח"צ):

מערכת נדרים כח

(ד) **רבינו זרחיה** בעל המאורות תלמיד רבינו משה הדרשן. (ה) וקרא ספרו מאור רמז שמו ושם עירו. וכך כתוב בפתחתו לם' המאור ליציהרי זרחיהו במגדל ירחי חיברו בעבור הזכיר שמו ומקומו כלומר קראו בשמו מזרח' זרח. ומכון שבתו לונגיל עשה ירח והיו למאורות (וכ' מהרמ"ו זל"ל שהיה משרס הנל משרס נכלל בן נוטף ויב שסת וכו'). והיה הרז"ה בזמן הראב"ד והראב"ד השיג על ספר המאור בקצת מסכחות ככתוב בספר תמים דעים והרז"ה השיג על ס' בעלי הנפש להראב"ד ובמקובצת למציעא פ' השואל כתוב ויכוח הראב"ד והרז"ה בסוגית שתי פרות באורך וחיבר הרז"ה ספר הצנא במדות התלמוד והרמב"ן השיגו בכתוב בס' תמים דעים ויש אומרים כי ספר הישר של מוסר חיברו הרז"ה והרא"ה ורבינו פינחס הלוי נכדיו והרז"ה חיבר ס' המאור שנת התק"ו: (ט)

רו"ה אינו מזכיר בספר המאור להרמב"ם כמ"ש בנרפס ד' פ"א. אמנם ראיתי למהר"ם די לונזאנו באור תורה שמביא נסחת הרמב"ם כ"י שהיה של הרז"ה ונראה שהיה בסוף ימי הרז"ה אחר שחיבר ספר המאור אז בא לידו ספר הרמב"ם והרז"ה במאור גבי כחל מביא שיטת רבינו יעקב שמצא בכתב ידו ומבואר בחדושי הרשב"א שם שהוא רבינו הם וראיתי בקונטרס כ"י משאלות רבינו יעקב ממרוש מן השמים ומאי דמתעני ליה משימא שכתב דנסתפק בג' שמועות ד"ה בתכונה ושאל אם יש לסמוך על פירש"י או אם העיקר כמו שפירש הרז"ה והשיב מה זה מהרה למצוא בני זר"ה בחשך אור לישרום ובסוף שבט יהודה כתוב דנח נפשיה דהרז"ה שנת התקמ"ו ועיין לעיל מערכת א' אות יו"ד (עיין הראב"ד ה"ש):

ח.

(ה) **רבינו חושיאל** אחד מארבעה גאונים שנשבו בימי רב שרירא גאון קרוב לשנת ד' אלפים תש"ן. ופרו לרבינו חושיאל באפריקא והיה לראש במדינת איל קירוואן שהיתה עיר גדולה וחזקה מכל מדינות ישמעאל שבארץ המערב. והן היום מדינת איל קירוואן היא במלכות תונס וקבלה בידם ששם קבורים גאונים.

הלולים. וגם אני שמעתי מרבינו עה"ק הזקנים את יקר הפארת גדולתו וחורפתו וגם כתב שמות בתלמוד ע"ד האמת ההקדמות האר"י זצ"ל וצוה לגנום וכאשר נגנזו אנב מרדיותו גם אשר"ר נלוה עמם בר"ה הלכות שבת נגנזו עם כתיבותיו ע"ד האמת. וכבר ידוע הסכמת מצרים שלא ללמוד ספרו כמ"ש גת ורדים י"ד כלל ג' סי' ג':

(ג) **מהר"ר חזקיה** (עיין חוקיני כה"כ): (א)

(ג) **מהר"ר חזקיה די סירוא** (ב) תלמיד הרב מהר"י שאראף והרב המג"ן חיבר ס' הנחמד והגורא פרו חרש ג' חלקים ומים חיים והוקף גדולת תורתו ובקיאותו ניכר לאוכלי פרוי קרש

ובוא וראה מפלאות תמים דעים שאחרי הדור ההוא מעט נתקבל לרב בארץ מצרים תלמידו מופת דורנו הרב החסיד מהר"ש אלגאזי זל"ה והיה רב שם מ"ה שנים וכל הוראותיו היו על דעת רבו הרב פר"ח. וגם מופת דורנו הרב המופלא בעל בתי כהונה היה תלמידו של הרב פר"ח

הנה מנחס ציין

(ח) וזולתי ה"י נקרא ע"ש זקנו רבינו זרחי' כר"י הלוי גירונדי הוכח בס' המסובג ס"ט: (ט) וכס' תתל"ח כשה"י בן י"ט שיה התחיל לחבר ס' המאור ולפי"ו ז"ל מש"ל שה"י מתלמידי ר"מ הדרשן ל"ד סוף ורק מתלמידי תלמודיו ועמש"ל אות א' ס"י כשם הוחסין דהרי ר"מ הדרשן נהרג בש' תתל"ו כנראה מקנה לת"כ להאכנזים המתחלת איכה ישנה עגונה, ואולי מלא המחבר במק"ח כתוב בן על זקנו שה"י נקרא ג"כ ר"ז הלוי גירונדי וכנ"ל ועס"ס מגן אבות להרשב"ן, וכס"ס ד' וילנא דרפס פ"י הו"ה למס' קניס, וגם ש"י ריב"ב הלוי (ר"ת ר' יוסף ב"ר בכ"י) פ"י על הרי"ף כרכות ומועד וכו' אחיו של הרז"ה ז"ל: (א) ור' חזק"ן בן מנחם כך שמו נקרא: (ב) נפטר כה"ק יבשת"ו ומס' מים חיים (דל"ח) נראה שח"י גם ס' דקשות עה"ת:

היה אחר מרבני עה"ק חברון בימי הרב מה' אברהם ׳ן חנניא ובימי מר זקני הרב מה' יצחק בן הרב חסד לאברהם זלה"ה. אך הרב הנזכר נפטר בעה"ק ירושלים ת"ו ונקבר שם והוא תלמיד מהרי"ט. והוא זקנו של מופת דורנו הרב הגדול מהר"ח שחיבר עץ החיים מקראי קדש יוסף לקח ישרש יעקב שבות יעקב חנון אלהים. והיקן כמה תקנות בעיר איזמיר ולעת זקנתו בנה ק"ק טבריא ורבו נוראותיו ועניניו וקדושתו כאחד מהראשונים כמפורסם:

(י) **מהר"ר חיים אבואלעפיא** נכד הג"ל (עיין לפני זה):

(ח) **הר"ח (חיים) מאוסטרא** (עיין דרך חיים נח"ב):

(ט) **הרב חיים ׳ן אברג** (עיין מ' זכריה זסן. ועיין מרן נח"י):

(י) **מהר"ר חיים אלגאזי** מאיזמיר היה רב ברודיס ובסוף ימיו על מות לבן חזר לאיזמיר והיה תלמיד הרב מהר"ש אלגאזי הזקן חיבר ס' בני חיי על ד' מורים. ותלמידו מהר"ם דאנון:

(יא) **מהר"ר חיים אלגאזי** מקושטא תלמיד מהרי"ט חיבר ס' נתיבות משפט על קצת ס' מישרים והיו לו תשובות ודרושים:

(יב) **מהר"ר חיים אלפאנדרי** הזקן חיבר שו"ת מגיד מראשית בזמן מהרי"ט והרב מעשה חייא והרב לב שמח. ובניו הרבנים מה' יעקב אבי המליצה רבו של מהר"י ששון ונדפס מוצל מאש להרב. ואחיו מה' יצחק אביו של מופת דורנו הרב המופלא מהר"ח"א שחיבר אש דת דרך הקדש והנהגות כס' בני חיי ומתק שפתיו ודבר גבורות עניניו ונוראותיו רבו:

(יג) **מהר"ר חיים** יצחק אלפאנדרי (עיין לפני זה):

כהר"ר

פר"ח. ושמעתי מפה קדוש כמה ענינים מגדולת הרב פר"ח וכזהים הזה כל חכמי ישראל שותים בצמא את דבריו:

מהר"ר חזקיה די סילוא ז"ל הרב המחבר פרי חדש. עיר מולדתו בליוורנו ושם למד עם מהר"ש קוסמא ז"ל ואח"כ בא הרב הגדול מהר"ר יהודה שאראף ז"ל בשליחות ובחזרתו נתעכב זמן בליוורנו ולמד עמו הרב מהר"ר חזקיה הנזכר והלך לעה"ק ירושלים ת"ו אחר שהי"ל קרוב לב' שנה. ושמעתי מפי תלמידו מורנו הרב מהר"י הכהן בעל כתי כהונה ז"ל שביום ראשון שהלך לשיבת הרב המג"ן וכל קדושים עמו לפלל בחכמה והביא כ"כ בקיאות בו בפרק. ובסוף פר"ח מים חיים יש דבור תוספות שנשאל מהרב המג"ן ומשיב על דבריו. ושמעתי שהרב הגדול מהר"ש אלגאזי ז"ל הזקן מחבר הספרים בעה' זקנתו שהיה אז בעה"ק היה לו נחת רוח מחורפתו והיה מביאו לפלל עמו:

(ד) **מהר"ר חייא רופא** הרב המוסמך חיבר שו"ת וחרושי התלמוד והוא ס' מעשה חייא והסכים כס' באר שבע שנת שע"ב והיה תלמיד הרב מה' שלמה סאגים:

(ה) **מהר"ר חיים אבואלעפיא בכ"ר** דרך היה תלמיד מורנו הרב מהרי"ך הרב המחבר כתי כהונה והיה בצפת מרבני העיר ואח"כ היה רב בעיר לארסו ואח"כ היה רב באיזמיר יע"א ובישראל גדול שמו וחיבר חיבור גדול בפלפול עצום על הסמ"ג ונשרף בשרפה גדולה שהי' באיזמיר ג' ויש קצת תשובות מהרב ז"ל בספרי אחרוני זמננו. וקצת שו"ת וענינים ולשונות סמ"ג ופירוש הגדה להרב ז"ל נדפסו בסוף ס' אשדות הפסגה למהר"י האנדאלי: (ד)

(ו) **מהר"ר חיים אבואלעפיא** הזקן הרב המוסמך בן הרב המוסמך מהר"ר יעקב אבואלעפיא

הנה מנחם ציון

- (ג) גם חיי' ס' נשמת חיים שו"ת ודרושים ד' שאלוניקו תקס"ו ונדפס ממנו כללי הש"ס עם שירים, מכוניס נכס בן זקנים, ד' ליוונגל, זולני הוא להכח"א הנוכח בסמוך או להאחזון, והס' אין בידי לעיין בו, ונ"כ ס' חדר ב' תקל"ה:
- (ד) ולקמן אות יו"ד ק"ג ובח"כ אות ח' קע"ו הזכירו כשם הר"י נתמולי וכל"ל גם כלן כי מוהר"י האנדאלי הוא כהמ"ם מחבורת הגדולים וע"ל אות יו"ד ע"ב ובח"כ יו"ד ל"ו ע"ג:
- (ה) והי' אכדי"ק אומיר וי"י טכריאל שנת תק"ד. ועכ"כ ספר חנן אלקיים ועץ חיים:

הרב הנזכר מחזיר עיני גולה הוא כספרי כנסת הגדולה אשר נדפסו כשמונה חלקים ונכלדו לא יריס איש מורה הוראה הכקי נדרכי הוראה והוא מיראי הוראה את ידו בשום הוראה עד שילך מהרה לבית הכנסת ויראה מה כפיו ומה ידמונו עיני חכמתו. ולאחר לאתו מבית הכנסת בנחת רוח יערה יורה יורה. וכבר הפליג מהר"ר ישראל פואה בשכתבו בתשובה כי בלא כש"ת הרב הנדפסות ח"ב מ"ח"ג גם הרב המגן לא זו מתכחו לם' כנה"ג כמ"ג הרב המני"ח משמו בשו"ת הלכות קטנות. ולתפוסמות אין לרין ראה ידעי רכנן מורי הוראות יושבי כסאות ומחברי ספרים כי גבר עלינו הסדו ויסגור ה' בעדו כן יתן לידדו כח לפעוה חיל כרוך שם ככודו ועשה פרב מהדורה בתרא לחלק ח"ח ולקחת ח"ע אשר הפלה ואשר הביא על מוצה הדפוס קרא בשם שייני כנה"ג. ואת היות חיבר הסמדרות קמא ובתרא והיו לאחדים. ולכן לא ידק שם שיידי על חלק י"ד האחרון:

ועני כי ספרי כנה"ג נדפסו פסקי פסקי אין להקשות על האחרונים מדברי כנה"ג ומהתשובות כ"י אשר נמוים כתובו עד אשר יתקור אם כימי האחרון הסוף היה נדפס החלק ההוא מהכנסת. והיות כי שמעתי מקל"ת ח"ח אשר לא נתנו אל לבס דבר זה אשר היו תבתי על האחרונים איכי העירוניהו לרגל המלאכה אשר לפני ולרגל הילדים בחורי חמד חילוי למלגלי ה' עליהם ימיו: דע שם' שפתי כהן ח"מי נדפס כימי הרב כנה"ג וכן נדפסו תשובות מהר"ם בר כרוך דפוס פראג כימי אין לא הגיעו ליד הרב כנה"ג. ומעולם לא זכר כספרי ס' שפתי כהן ח"מי ומדמונה לי שגם תשובות מהר"ם לא נזכרו כלל כספריו וס' שפתי כהן ח"מי לחוק דוחאי קודם נדפסו כבר השלים כנה"ג ולדימוק התקומות חף אחר נדפסו לא הגיע ליד הרב ויתכן שגשה או שנתים קודם נפטרותו הגיע לידו ומא"ה לא עלר כח. לעסוק בו ולא הזכירו כלל. ומכאן תשובה להרב אליה דנה ס' קל"ה דהסיג על הרב דלי"תמיעתיה דברי הש"ך ואין זו השגה אלא מפסר אשר נתפשט כימי והיתה עמו וקרא בו:

הרב הנזכר חיבר דינא דחיי על הסמ"ג ולפי מ"ש בהקדמת כנה"ג נראה שאחר כך כשחיבר ספר כנה"ג שינה מעמו מהסדר אשר עלה במחשבה לחברו ומ"מ נראה כי לא נדפס ספר הנה"ג בשלמות אף שמתוכו יראה כי לא שלם כאשר ישכיל לכתוב. עוד חיבר תשובות רבות ואני הצעיר ראיתי כמה חלקים מתשובות הרב כנה"ג מכתביבת ידו בקושמנדינא יע"א ומקרוב נדפסו תשובות א"ח ח"ב ונדפס גם ס' פסח מעובין להרב ז"ל. וגם ראיתי שיטת סנהדרין כ"מ מהרב. וגם יש לו ס' דרושים בכ"ו מפתחות חלק מתשובותיו ל"ד נדרשים בסוף ס' קול בן לוי. והיתה מנוחתו י"מ אלול תנ"ל:

ספר

(יד) מהר"ר חיים בן אסמאעריין שקיל ומרי עם הרשב"ן בתשובה ושואל שאלות ח"ב מסימן כ"ח עד סימן נ"ב:

(טו) מהר"ר חיים באבנערי במ' בנימין ו' (עיין אור חדש נה"ג):

(טז) מהר"ר חיים באסן (עיין מ' יחיאל באסן):

(יז) מה' חיים בנבנשת ז' תלמיד מהרי"מ כידוע וראיתי בכנה"ג א"ה ס' י"א שה' תלמיד ג"ב ממהר"י סאמינה ובשיירי א"ח ס' ו"ם כתוב שהיה תלמיד דמהר"ר צמח נרבוני. ואחיו הוא הרב יודה יהושע וקרובו הרב פני משה. ושמעתי מפום רבנן זקני שער שהרב מהרי"מ רבו נפלאתה אהבתו אתו עמו וחובה יתירה נודעת לו על כל חבריו והשתדל הרב מהרי"מ להשיאו כה גביר עצום גדול והיה מברכו שיחבר חיבור על הסמ"ג:

והכי חזינא בתשובות מהרי"מ ח"א ס' קנ"א דפליג ליה רביה יקרא ורבו יתירה. והן בעודנו בן אחד ועשרים שנה בשנת השפ"א התחיל לחבר החבור על הסמ"ג אשר קראו דינא דחייא ככתוב בהקדמת כנה"ג א"ח. והיה טמונה על איסור והיתה בקושמנדינא בזמן רבו ומהר"מ ו' יעיש כמ"ש בכנה"ג י"ד ס' כ"א אות ס"ב. ומתוך חבורו על הסמ"ג העיר ה' את רוחו לחבר החבור הגדול כנסת הגדולה ואח"כ היה רב כמתא תיריא ומשם בא למתא איזמיר בזמן הרב מהר"י איסקאפה שהיה זקן מופלג מאד והיה באיזמיר הרב בני אהרן ועברו דברי ריבות ביניהם ככתוב בשו"ת פני משה ח"ג ס' ב' וס' ל"א ורמזה הרב בספר כנה"ג ח"מ ס' תכ"ד הגה"מ אות י"ב. ושמעתי שהרב היה מאריך בזה בכנה"ג שם והשמיעוהו מהדפוס מפני הכבוד. וכן אחרתו היה הרב אהרן ששון נכדו של הרב תורת אמת כמ"ש הרב כנסת בכמה דוכתי ומהם בא"ח סימן קע"ח והרב דת ודין היה קרובו:

הגה מנחם ציון

(ו) וס' נקרא בנימין וולף מקראקה. נפטר בק"ק פיורדא (י"ז שנת תמ"ד) ובפנקס דח"ק פ"קראקה מלאתי שנספד לו כס"ק בן א' ושמו נחמק וו"ל בן ר' חיים ר' וולף באכנידס בחודש אב תמ"ב זמן עיפוש ר"ל: (ז) וכנודע דהרב הוא במחלת ה' נלכד כנגד כגשת זו עמנו לו כת ש"ן ימ"ש וכמעט שלא נשת"ח חזר מיד לתורתו וללקתו:

ספר כנסת הגדולה ח' חלקים, וספר תשובותיו ד' חלקים וספר דינא דחיי שני חלקים וס' פסח מעובין כל זה נדפס ועדיין חסר ח"א מתשובות א"ח ותשובות א"ה ושימותי ודרושו, ובנו הרב מהר"ר ישראל ז"ל היה רב באיזמר ובן י"ד שנה עשה הקדמה לס' כנה"ג והזכירו הרב מר אביו בסוף כנה"ג ח"מ ח"א בהשמטות וימי חייו של הרב כנה"ג ד"ע שנה בקירוב זלה"ה: ח)

(יח) **מהר"ר חיים בר בצלאל** (עיין ויכוח מ"ס חיים נח"ב): ט)

(יט) **מהר"ר חיים ברור** תשובותיו בס' בני שמואל למהרש"ח מסימן מ"ג עד ס' מ"ו:

(כ) **רבינו חיים בן דוד** תלמיד הרשב"א חיבר צרור הכסף וספר צרור החיים ואני ראיתי צרור הכסף מכ"י, ודלא כהרב המכבי"ט בתשובה ח"ב ס' כ"ב שמיחס ספר צרור הכסף לרשב"א ואפשר דכונת הרב המכבי"ט דסברת הרשב"א הביאה תלמידו, וחיבר חדושים על הש"ס ורבינו בצלאל בכלליו כ"י מביא מחירושו (והוא הרב המחבר צרור החיים וצרור הכסף) ועיין לקמן במערכת צד"י בס"ד, (עיין לזור הכסף נח"ב):

(כא) **מהר"ר חיים וימאר** בישראל גדול שמו וצ"ל והיה תלמיד בפשט מהרב מהר"ם אלשיך, י' ומרן מהר"י קארו היה מזהירו בקטנותו של מהר"ח' ממש המלאך הדובר בו על התורה ועל העבודה, והוא היה בן מהר"ר יוסף ויטאל קאלאבריס סופר התפילין ונסמתו היפה גדולה מאד ונקיה יותר מכל בני דורו והיה נגלול הרב המגיד, ומלכד הכתוב בשער הנגלולים זכיתי ורחיטי ס' החזיונות מכתבת יד מהר"ו ממש מכל מה שאיכע לו מקודם יצירתו עד סוף ימיו ורבו עניניו וינרמתי, והוא קיבל מרבינו האר"י וצ"ל חכמת האמת וכתב אשר שמע מרבו בס' עץ החיים כ"י כמפורסם, ויען אבדורי אבדור

כתבי הקדש על ארבע כנפות הארץ בכמה מיני סדרים ונסחאות, אמרתי אעלה בקצר אמין' להודיע לבני אדם, הנה רבינו האר"י צוה ששום אחד מתלמידיו לא יכתוב זולת מהר"ו, אך הם לחשקם בהעלומות חכמה היו כותבים, ומאלו הקונטרסים משאר תלמידים נתהוו מעיות ונסחאות, ועוד כי מהר"ו לא נתן רשות להעתיק מכתביו לשום אחד וחלה חולי גדול וכבר, וע"י ממון לקחו מבני ביתו ח"ר ניירים ונתנום למאה סופרים והעתיקום במהירות בעוד שלשת ימים וזו סבה שנית למעיות ושנויים, וזה שלשים שנה ויותר שיצאו לאור שמונה שערים מסודרים מבן מהר"ו כ' שמואל ועליהם יש לסמוך אך אין בשערים הנז' מהדורא בתרא כי מהר"ו צוה לגנוזה בקברו ורבנן קדישי אשר בדור ע"י יחודים הוציאוה מקברו ברשותו ע"י ש"ח ובא ליד מה' יעקב צמח ומה' מאיר פאפירש כ"ץ, ולכן תמצא בס' דרך עץ החיים שסידר מהר"ם הנזכר מהקדמות וזה הס' קורין אותו הכל עץ חיים, חידושים רבים ועמוקים אשר אינם בשער ההקדמות אשר סידר מהר"ש ויטאל הנז' כי לא הי' ביד מהר"ש המהדורא בתרא, ולכן הוציאה ללמוד בספרים היותר מדויקים ילמוד שמונה שערים שסידר מהר"ש ודרך עץ החיים שסידר מהר"ם פאפירש הנקרא ע"ח שבו המהדורא בתרא אך לענין המהדורא קמא לשון שער הקדמות הוא יותר מיופה ומסודר ונראה שלשון שער ההקדמות הוא מהדורא אחרת מציעתא, גם ס' מבוא שערים היה עם מה"ב כי לא היה ביד מהר"ש הנזכר, וס' אוצרות חיים הוא סידור מהר"י צמח והוא מובלע הלשון ממש בתוך ס' דרך ע"ה"ח להרמ"פ הנזכר, ואני הצעיר ראיתי בארץ מצרים הח' שערים מכ"י מהר"ו עצמו רק דמהר"ו סידר שער הפסוקים ומצות שער אחד ושער אחד אשר נמצא מטהרת יד הקדש האר"י וצ"ל עצמו, גם בסוף כל שער יש קונטרס מאשר שמע מהר"ו משאר החברים ששמעו מהרב

וזה

הגה מנחם ציון

(ח) וז"ע דלפמ"ס בהקדמה לאו"ח הי' כשנת שפ"ד בן א"ץ שנים ולפ"יו כשנת סס"ג הי' שנת מולדתו וא"כ כל ימיו רק שבעים שנה:

(ט) גם חי' ספר אגרת הטיוול וס' החיים והוא אחי הג' מהר"ל מפראג ז"ל ועוד הו"ל שני אחים הרב מו"ה סיני והרב מו"ה שמשון אבד"ק קרעמניץ ואחותם הי' אשת הג"מ זכ"ו מענדל המוכנס זכ"ו הנביא (ועמש"ל אוח כ' ו' כהנה"מ מ"ץ): י' ועשו"ת הכמ"ע ס"ח ונס"ס הנזכרות:

מלך שלם והוא נלכד הרבה לעיר ועלך מוטל לפתור ואם אין דרך בראשך. ומהרה"ו עשה קפ"ח הדרך והלך לדמשק ובא אליו רבינו האר"י ז"ל ובהלום יזכר בו הסכלת עכו כי זה השור היה נגלול כנהרגים וכן נקרא אבו סיפ"ן שבערני פירשו אבי המרכות ואתה י"ב ב"ק ג'יון חוקים המלך והיתה שעת הסוכר לתקן ולפתוח מי גיחון כי שלא כדלון הכמים עשה חוקים הע"ה שהוא מהדברים שלא הודו וזכו היתה אחתלתא גדולה. והש"ו מהרה"ו לא להשתמש בשמות הקדש. וא"ל האר"י אלו לא נשתמשה לבא לדמשק התרמתי. אבל מאחר שנתמשת לזה ה"ת יכול להשתמש לפתחו והיה קדוש הם ותקון גדול. א"ל מהרה"ו א"כ אחזור לירושלים לפתחו א"ל ח"ל עשתא ולאוי זימניה הוא ע"כ שמעתי:

* ודע גיחון זה שסתם חוקים הע"ה אינו גיחון מד' נהרות וכמ"ס רש"י פ"ק דברכות דף י' וז"ל סתם מי גיחון מי שלוח ולא זכו גיחון הנסר הגדול דהוא לאו בא"י הוא. אלא מעין קטן הוא סמוך לירושלים שנאמר והודלתם אותו אל גיחון ותתרגמין ותחונן יהיה לשליחא עכ"ל. והגם דכתב רש"י ז"ל שהיה מעין קטן כתב הרב גע פסוק סי' קכ"ח ס"ק ל"ז דהיה נחל שופע כימי חוקים ובכעלה סתריב עמד חוקיה יסתם מי גיחון כמ"ס נדה"ב כ' סי' ל"ב והוא יחוקים סתם את מואל מימי גיחון העליון ויבדלם למטה מערבה לעיר דוד. והנראה לרש"י ע"כ הנה"ה ב"ן צנור ירושלים ועל ה"ס י"ב ערוך סמוך לזה הכ"ת ואומרים דמימי מלאה המעין היה אשר היה בירושלים. וחוקיה סתם את, מואל המים וההיגס דרך יצר מתחת לארץ ללד לרומית מערבי"ס של ירושלים. וע"כ ה"ס מעין זה ידוע לרומה של ירושלים ומה שאמר הכתוב מערבה לעיר דוד אין הכונה שם המים למערבה של עיר דוד כי חדרבה כמורה של עיר דוד הם עומדים ה"ס. אלא ה"ק הנה"ג המים של מערב כלפי עיר דוד שהיא כמערכת לרומית ירושלים וא"כ מ"ס הללו ה"ס הם כמורה של עיר דוד היא ג'יון אשר הם קבכות מלכי בית דוד עכ"ד הרב מהר"ס י' הניב נגע פסוק ס. ועמ"ס כחותו סימן ס"ק ב"ן:

וזה עשאו קונטרס מיוחד בסוף כל שער ובנו מהר"ש לקח השער אישר נמצא מכ"י האר"י וגם הקונטרס שבסוף כל שער הנוכר ונסר ועירב הכל. באחד והלך בסדר הרב אביו רק שחילק שער הפסקים ושער המצוות לשנים והיו ח' שערים גם ראיתי מכ"י מהרה"ו כמה חבורים ככל חכמה. וס' עין הדעת טוב, דרשות על כל התורה ממנו ע"ד פרד"ס. גם חידושים על הש"ס והתוספות מכתב ידו. ובספר חזיונות הנוכר כתב שגולד מהרה"ו שנת הש"ג ודמישק מנחתו שנת הש"פ. (יא) גם ראיתי פהקא מכתב יד מהר"ם אלשיך עצמו וכתוב בה שבתא אשר נסמך ממזן מהר"י קארו הוא סומך את מהרה"ו יורה יורה ר"ן ידן ככל ר"ן מוסמך והזמן כ' אלו שנת הש"ן. ומהרה"ו דר קצת זמן בעה"ק ירושלים וע"י מעשה הלך לדמשק. ואני ראיתי שטר הונתב בעה"ק ירושלים בשנת השמ"ד ומוכר בו למהרה"ו. ובנו מה' שמואל היה מרבני דמשק והיה חתנו של מהר"י פינטו בזקנותו. ואח"כ הלך למצרים והיתה מנוחתו שם. והוא חיבר ממושה קובצים דרשותיו ודרשות למשמרת החדש (י) וס' שו"ת וס' חכמה נשים בסדרי גי'יון וחליצות וספר חמדת ישראל וכמה ספרים בחכמות. ובנו מה' משה ויטאל היה מרבני מצרים ושקיל וטרי עם הרב גנת ורדים ברוש א"ה:

ומהר"ר יוסף אבי מהרה"ו היה גי'יון עזרא הסופר ובנקום אתר מ"כ שם ר' מאיר ונפ"ר ר' יצחק הסופר: וכן כתבתי לעיל דע"י מעשה הלך לדמשק רבים שאלו לי והיתה הפלי"ה. אכתוב על ספר מעשה זה אף שאין לזני לכתוב מעשות מ"ה להפלתם אמרתי אגלה מה שקבלתי מרבינו זקני עה"ק ירושלים ח"ו. ידוע דחוקיה המלך פ"ה מפני סתריב ס"ס את מי גיחון ועל ה"ס י"ס הכפי חתנות סתריב פתחי שערי ירושלים כי כל ה"סמאלים הולכים בעה"ר לבית המקדש כשארם העיר כמעט ריקנית וע"כ סוגרים השערים והסוף שם אלא שער אחד אשר הוא סמוך למגדל שומע קול מ"ס רבים שהולכים מתחת לארץ. ובזמן שהרב מהרה"ו היה בעה"ק ירושלים בא בר אחד תקוף הנקרא אבו סיפ"ן וידע שמלך ישראל סתם מי גיחון ושלל אם נמאל ה"ס מי ש"וכל לפתחו. וא"ל הנה"ס י"ס תסם שהוא אלוהי ושמ"ר חיים ויעלל ודלו שהוא יכול לפתחו. ושלל אחיו י"ס הש"ו וא"ל גוזרני עליך כעבוד שהלך הוא לבית המקדש פתוח תפתח את הנהר ה"ס סתם

מהרה"ו ז"ל רבים אמרו דכשבא ללמוד עם רבינו האר"י זצ"ל היה יותר גדול בשנים מהרב ז"ל ושכך מצאו כתוב בכתבים. ואני ענית'י שאני הצעיר וכוונתי וראיתי ספר חזיונות במהרה"ו ז"ל מכתובתו ידו וכתוב שם שגולד שנת הש"ג. והוא כשבא אצל הרב היה בתחלת שנת של"א וכפ"ו ה"ל כ"ח שנה. ובשנת של"ב יום ה' לאב נלקח ארון האלהים רבינו האר"י זצ"ל והיה בן ל"ח שנה. ובוא וראה שכל החכמה למד בשנה ועשרה חדשים והוא פלא. אך כבר נודע שהרב השקוה למהרה"ו ז"ל מצארה של מרים כ"ס עכריה ומקיסנה החכמה בקרבו וכליורף נשמתו העליונה והרב הקדוש המלמדו להועיל ז"ע:

מהר"ר

הגה מנחם ציון

(יא) בן ע"ז שנה, וע' שכת'י הרה"ו ולע"ק:
 (יב) ושמו מקור חיים (ד' ליוורנא תקנ"ב) ונדפס ממנו בעה"ק ירושת"ו ספר שער הכונות שער הקדמות שער הגלגולים ס' התוכנה ס' הגוללות וס' ארכה מאות שקל כסף וכלם מקבלת האר"י ז"ל:

מערכת

ח

גדולים

בן גדולי ישראל כמבואר בתשובותיו ובספר חוט השני:

ודע שבספר כריתות ותחלת חכמה שנדפסו באמשטרדם נדפס קונטרס אסיפת הכללים וזה הקונטרס הוא מהרב חוות יאיר ונדפס בספר הזכור סי' צ"ד י"ח ואסיפה זו עלה בקבץ המופלג האר"י הח"י ונרמז קצת ברברי המדפים. וק"ק על הרב יד מלאכי אות ד' שכתב בן העתיק בעל חוות יאיר סימן צ"ד ובעל אסיפת הכללים ע"ש. והרואה יראה שהכל אחד ודי בזה:

הרב חוות יאיר כתבתי לעיל תרומות מרותיו. והיה מדקדק כנראה מתשובותיו. והחזיק טובה להרב מנחת יעקב שהקשה על דבריו והסיר מכשול מספרו כמ"ש בהשמטת שבות יעקב ח"א דף י"ב ע"ב. וס' חוט השני עיקרו לאביו וזקנו הגאונים ודלא כסדר הדורות דף קס"ז ע"ג שיחסו להרב חוות יאיר. עצמו מתשובה והשנות על נ"ש: י"ט

(כח) מהר"ר חיים יהודה: היה תלמידו וחתנו של הרב כרם שלמה וראיתי ס' תשובותיו כ"י. ויש לו תשובה בקונטרס עוללות הכרם אשר בסוף שו"ר תורת חיים ח"ג. ויש לו תשובה בספר זרע אברהם ח"מ סי' ו'. והיה רבו של הרב מה' שלמה עבדלה ז"ל:

(כט) ה"ר חיים בר יהוא: (עיין רבינו אליעזר בר נתן ד"ה ודע שמלאתי וכו'):

(ל) ה"ר חיים יעקב: (עיין סמא דמי. צרור החיים נח"צ):

(לא) רבינו חיים בנו של רבינו יצחק מוויניא היה בזמן הרשב"א כמ"ש

(כג) מהר"ר חיים החבר בן הרב יצחק החבר הזכר סימן ע"ג יג) וכמה פעמים בתשובות מרן הקדוש אבקת רוכל וחתום בכלל רבני צפת סי' קכ"ד וחתום עם הרב המבי"ט בתשובות של הרב המבי"ט בחלק ראשון סי' רפ"ז ובשו"ת מהר"ם אלשיך סימן ג':

(כד) מהר"ר חיים חבריא חיבר פירוש על ספרא וספרי וקראו חבר הקניי (יד) וראיתו כ"י קובץ גדול. ומהר"א גדיליא בפירוש הילקום מביא איזה פירושים ממנו:

(כז) מהר"ר חיים חזן הרב המחבר ספר שנות חיים ויש לו תשובה בס' גנת ורדים בא"ה כלל ב' סי' ג' (ועיין שנית חיים נח"צ):

(כח) מהר"ר חיים חייא (טו) (עיין מ' נבי סג"ל הורוויץ):

(כט) רבינו חיים בן חפץ זהב (עיין רבינו שמואל בר מנחם):

(כו) מהר"ר חיים יאיר בכרך חיבר שו"ת חוות יאיר

ונדפסו (טו) אך כל שאר חבריו שהזכיר שם לא נראו בעליל. (יז) ואת יקר הפארת גדולתו ניכר מספרו. רוב בקיאותו נודע אצל עין רוגל בספרו ובפרט סי' צ"ד וס' קצ"ב וחוט השני סי' כ'. והיה תוכן הרבה כמ"ש סימן ר"מ. ובררך האמת כמ"ש סימן ר"י ובקי בהנרסה ותשבורת כמ"ש סימן עק"ב. ובחכמת המספר כמ"ש סימן א' ובסוף חוט השני. ויודע פרק בשיר כמבואר בסוף הספר. וזכה למדת הנשתותן כמ"ש בהקדמת חוות יאיר. והוא

הגה מנחם ציון

יג) ז"ל ע"ב: (יד) ועמ"כ אות ח' סי' ז"ך מש"ש בזה:
טו) כהרב מוה"ש שוארץ גיטו של הג' בעל מג"ש וס' אבד"ק הודלנא:
טז) אבד"ק קובלעץ ומחין ולפת זקנתו כק"ק וירמיי"א (למללות מקום סה"ק מוהר"א תלמידי ה"ד) ושמ"ך א' טבת תס"ג וכפסק הח"ק דס"כ ש"י' סופר מהיר ופייעני וכו' לו קול נעים ובינו נולדים ה' משמח אלקים ואנשים ע"ש וכו' חתן הגי"מ משולש אליעזר ברלין אבד"ק פולדא:
יז) והנה ס' מק"ח על שיש או"ח כבר נדפס הקדמה והסכמות ל"ס הזה כר"ם שו"ת חו"י ואולם לגוף הס' ל"ז לאורו עד היום הזה ובס"ד ויולגל נדפסו הסהותיו על הרי"ף:
יח) ז"ל נ"ח דל הסויניס כלל אינם עולין רק ז"א. גם מ"ש המחבר ונרמז קלת בדברי המדפיס ל"ש והכי בהקדמה לס' אסיפת הכללים כ"כ להדיא וז"ל וכלל הכתוב לחיים הוא ר"מ עיני חכמים בכללות כלליו ע"ש: ולא ועטותו נלמח ונתקור מקומו אשר עין רואה כשער הספ' נכתבין דמו"ס חיים יאיר בכרך הוליוו לאור ולא עיין יפה בפנים הס' וגם לא בהקדמה שם סכ' דנתחלה ה"י בלעתו לכנותו בשם חוט המשולש על כי הוסיף גם הוא נופך משלו ואך למען לא ישאר לזכרוןו לקדושים קרא שם הס' רק חוט השני (ע"ש שנים) והוא רק כסוף בעלמא כהוסיף להביא גם הוא או"ח שו"ת בסופו ע"ש, וביותר יש לחיוב על הגאון בעל סה"ד שיחסו ובעלמו גם לכהונה ש"י יאיר כהג"מ שמתכן כ"ך ע"ש, ומפולס לא ראינו ולא שמענו ש"י ממספחת כהונה:

לא

גדולים

ח

מערכת

וסירר כונות התפלה על פי האר"י זצ"ל ועלה לשמים בק"ק ליוורנו יע"א: (נג)
(לד) מהר"ר חיים כ"ץ בן נכד הסמ"ע (עיין ארץ החיים נח"ב):

(לה) מהר"ר חיים כפומי היוצר בחלק ד' שבתשכ"ץ כסור הראשון סימן מ"ג ויש לו תשובה בתשובות מהריט"ץ ואני הדל יש לי חתימתו על פסקי רבני מצרים כדורו. וכבר כתבתי קצת מעניניו בשה"ג ח"א מערכת מ"ם אות ס"ד. (עיין מה' מאיר גאנזון. ועיין ספרי חיים נח"ב):

(לו) מהר"ר חיים הלוי (עיין הלכה למשה מסיני נח"ב נקו"א):

(לז) מהר"ר חיים מוצירי (עיין מ' אברהם סכנרלי): (כד)

(לח) מה' חיים ממערב הפנימי מעיר דרעא. כתב בספר חזיונות שהיה נגלה אליו אליהו זכור לטוב והיה יודע עמידות והיה שולח שלומות למרח"ו ז"ל ומחזק לבו:

(לט) הרב חיים בב"ר משה ו' חביב (עיין ס' הנתיב נח"ב):

(מ) רבינו חיים בר נסים מאור הגולה חיבר פסקי דינים והם בכ"י ונקרא הספר עץ חיים:

(מא) מהר"ר חיים סאראגוסי (עיין מ' יוסף סאלראגוסי):

(מב) מהר"ר חיים ו' עמר עיר וקדיש מק"ק סאלי ובא לעה"ק ירושלים ת"ו סוף שנת תק"כ. ואני הצעיר זכיתי והייתי בישיבתו הרמתה ועיני ראו גדולת תורתו עוקר הרי הרים וקדושתו הפלא ופלא. ולפי דורנו היה לב הרב מבעית בתלמוד והיה כמעין המתגבר. והן בעון הדור כמעט שכ"ב ובחדש תמוז תק"ג עלה לשמים בן מ"ו שנה זלה"ה. וחיבר חפץ ה', ראשון לציון. אור החיים. פרי תאר. וחכמתו ניכרת מספריו אך זה

כמ"ש בשו"ת הרשב"א סי' תקע"ה. והוא מהר"ח רמייית הנהות אשר"י כמ"ש מהרי"ל בתשובה סי' קצ"ג:

(נב) רבינו חיים הכהן אחד מבעלי התוספות אבי אמו של הרב הסמ"ג כמ"ש בהלכות חמץ סי' ע"ה (כ) וכתב בס' קורא הדורות דף י"ו ע"א וז"ל רבינו חיים כהן הובא בהרבה מקומות ואולי הוא רבינו חיים כהן עצמו הר"ר חיים בר מרדכי זכחים דף כ"ג עכ"ל (כא) ומ"ש ואולי הוא רבינו חיים כהן עצמו כפי הנראה קאי על הר"ר חיים בר מרדכי ואין כאן ספק כי הר"ר חיים כהן הוא זקנו של הסמ"ג אבי אמו והוא ברבי חננאל כמ"ש הסמ"ג עצמו והביאו ספר קורא הדורות עצמו דף י"ד ע"ב. ונראה שפ"ס נפל בספר קורא הדורות וצ"ל רבינו חיים הכהן. רבינו חיים הובא בהרבה מקומות ואולי הוא רבינו חיים כהן עצמו כצ"ל:

(נג) מהר"ר חיים הכהן מעיר ארם צובה תלמיד מהרח"ו חיבר שור ברקת וכו' על כל ש"ע א"ח ונרפס. גם נרפס ס' תורת חכם להרב. גם מגדל דוד על רות שהדפיסו אחרים הוא ממנו ודי בזה. (כב) ואני ראיתי חבורו על ש"ע י"ד כ"י על דרך שחיבר בא"ח. ומהקדמתו לס' מקור חיים פי' על החלת ש"ע א"ח שנרפס באמשטרדם שנת תמ"ו נראה שהרב ז"ל חיבר על כל ד' חלקי ש"ע וחילק כל חלק לג' שורים וראיתי בגניזה דפין מסור יהלום מסוף י"ד מודפסות ולא ידענא מה אירון בה דמוז נראה שנרפס כל י"ד ובא עד קצו שיש דפין לא מעט מודפסות מסור י"ד. ומה הי"ל לסי זה כלו שלא נראה בעולם אלא דפין אלו בגניזה. ובא לירי ס' עמרת זהב פי' מגלת אסתר וס' מנורת זהב פי' קהלת להרב הנזכר ונ"ל שהם כ"י הקדש הרב ז"ל עצמו. ועוד היו לו חבורים רבים

הנה מנחם ציון

- (כ) תלמיד ר"ת וע' הקדמת יט"ש כ"ק וחולין;
- (כא) ז"ל דכ"ו, ושוד ה' רבינו חיים כר"י ונזכר פ"ח ע"א;
- (כב) ומ"ש המחבר אחרים מאן אחרים ודל' כונתו על הג"מ דוד לידא ונדפס כא"ד ת"ס ועכ"ו העמינה כרמ"ו זכר חיי"ם שם בהקדמה שכ' כזה"ל נחל נובע ממקור חיים כהנא כבא ע"ש, הכי לך דסודא מעלמא למו החותמת שהמה נכתבין וחתמין לחיים;
- (כג) והוא המחבר הקינה קול נכמה וכו' לתקון חלות;
- (כד) והי' נקרא שמו חיים נסים מולדו ומי' ס' בלר מים חיים שאלוניקו תקי"ד ועמ"כ ב' כ"ה:

מערכת

ח

גדורים

זה אחד מעשרה מחכמתו ורוחב לבו וחורפתו הפלא ופלא וחופני עליו כל היום סדר קדושה והכרלה מעניני העה"ו ורבו עזו נוראותיו. בן אחרוהו ה' נר מערב הרב המפולפל מאד מהר"ר אלו עזר די אבילה ולשמע און שמענו נפלאות מתורתו ולה"ה : כה)

(מג) הרב חיים עשאל במ' בנימן עשאל (עיין סס חיים נח"ב):

(מד) מהר"ר חיים פיזארו תשובתו במ' בני שמואל למהרש"ח סימן ד':

(מה) מהר"ר חיים שבתאי תלמיד מהר"א ששון וחיבר שו"ת הרבה מאד ונרפסו ד' חלקים מהנמצא מתשובותיו. ובח"ב מס' תורת חיים סי' ל"ב היה לו ויכוח עם מהריש"ן וכתבו לו מהר"ם גאלאנטי הזקן ומהר"י אבואלעפיא בכבוד גדול ובתורת חיים ח"א סי' ס"ה השיב בתוקף על תשובת הרב כנה"ג בבחרתו והוא נרפסה בסוף פני משה ח"ג והיה רב גדול בשלונקי מ' שנה. ובס' קורא הדורות כתב מגדולי תלמידיו והאר"ק בשבחיו ומחדש נרפסו חידושו על העניות ועל הר"ן פ' בתרא דיומא בסוף העיבור הרב בנו הנדפסות מחדש. וזה עד ממהר"ר שמהר"ש חיבר שימות על הש"ס וחידושים על הר"ן מלבד ס' דרושים שכ' בס' קורא הדורות. ואף שהיה בסוף ימי מוהרש"ך והוא תלמיד מהר"א ששון והיה בדור מהר"ם גאלאנטי הזקן תלמיד מרן כמבואר בתוך מ"ש לעיל וא"ב קדם בזמן. מ"מ חלקי תשובותיו שלשה המה קראו בשמותם תורת חיים ג' חלקים נרפסו אחר כמה וכמה שנים.

ובכן אין להקשות על החכמים מתשובות מהר"ש עד שיתבאר שרפסו אותם התשובות בזמנו וזה דבר פשוט. וחזיתו לכך זכרון יוסף בתשובות אכן העור סוף סימן ג' הביא תשובות מהר"ש ח"ג שהיא נגד הרב שבות יעקב נמ"ש נח"א סי' ל"ג וכתב דהרב שבות יעקב לא ראה ולא ידע מתשובת מהר"ש מלגל הוכיחו וכו' ע"ש. ואין להסתפק בזה ולהכניע שלא ראה מלגל הוכיחו. שהרי ס' שבות יעקב ח"א נרפס שנת

תס"ט ותורת חיים נמסרה"ש ח"ג נרפס שנת תפ"א. ועמ"ש נרפס אות י"ט ע"ש. (עיין מ' חיים כנכנסת ד"ה הרב הנזכר וכו'):

(מו) מהר"ר חיים שור אשכנזי (יו) חיבר ס' תורת חיים שימות על ט' מסכתות בפלפול וסברא ישרה וקצת לענין דינא וחיבר צאן קדשים על סדר קדשים ושם הרבה ענינים מהרב נכדו דרך חורפא. וכל מקום שמוכר הרב ברכת הזבח ודפוס חדש מפפד"מ הוא מהרב נכדו גם נרפס קונטרס בדק הבית מהרב על כ"י הלכות גיטין וכו' ובצמח דוד מוכר להרב שנת של"ב אך בספר תורת חיים על הבכות שנרפס בחיי הרב כתוב שנרפס שנת שפ"ד:

(מז) רבינו חנוך הספרדי בן רבינו משה אחד מארבעה גאונים שנשבו (עיין ריבנו מוסאלי) ורבינו חנוך היה עם אביו ונשבה עמו ופדאוהו בספרד בעיר קורטובא. ורבי נתן הדיין החסיד שהיה שם אמר אני איני דיין זה האורח השובש השק הוא רבי ואני תלמידו. ומינוהו הקהל עליהם לדיין לרבינו משה הנזכר:

רבינו חנוך פ' כל התלמוד בערבי כמ"ש בהקדמת מעתיק פי' הרמב"ם גזיקין. ורבינו משה בר חנוך שמביאים גדולי המחברים כבעל התרומות ודכוותיה הוא בנו של רבינו חנוך הנזכר:

(מח) מהר"ר חנוך נבון (עיין מ' יונה - נבון):

(מט) רבינו חנוניא החסיד איש ירושלים היו בידו רוב הקבלות הערוכות לו מימי התנאים. ובתשובות הגאונים כתוב כתב רבינו החסיד ז"ל סתם וכונתם עליו. הרב מהר"ם אלשקר בתשובותיו סימן ח"י ע"ש:

(נ) רב חנוניא גאון (עיין רבינו האי גאון): (כו)

(נא) רבינו חננאל בנו של רבינו חושיאל (הנשבה) ונולד במדינת

הגה מנחם ציון

בה) וע' משכיר נח"ב ומש"ס בהגס מ"ן אות א' כ"ד:

בו) וכ"ס האלים לקניא תמלא חתימתו על חזות הילד סבי' מלאה נפלאות ומותם סס חיים שור חונה כק"ק פלטינו וכו' ג"כ אבד"ק קדמנין ונעלו ומ"כ בלבוז ע' ענת של"ב ומ"ס כאן כספ ה"ד של"ב ל"ל של"ב ואולם תפסתי ולא מלאתי סס כלל וק' כסופות לח"א זמנינו שנרפס אחרי חיי המחבר וז"ע ועשו"ת מ"ב פ"ח וכו' נקרא אברהם חיים ב"ר נפתלי הכי"ס שור וכן נמרת על מלכתו ועמ"ל אות ה' ז':

בז) ועמ"ל כלל ו' ז' ו"ה:

לב

נדולים

ח

מערכת

ברמו לרבינו האי שהיה אב ב"ד ואינה ראייה. שלמד לפני רב האי אך חבירו רבינו נסים בר יעקב למד מפי כתביו של רב האי וממנו ידע סברת רב האי:

(נג) **רבינו הננאל בר שמואל**
ראיתו פי' על כמה מסכתות נמרא ממנו על קלף כ"י ישן מאד:

(נד) **מה' חנניא אישפיריאל חיבר**
שימור על הש"ס והשובות כ"י והי' בזמן הרב המוסמך מהר"ח אבואלעפיא זקנו של מופת הדור הרב עץ החיים וכו' ושקיל ומרי עם הרב מה' אהרן נ' חיים נבדו של הרב קרבן אהרן מרם לכתו לאיזמיר ועם מד אחיו הרב רפאל אישפיריאל תלמיד מהרי"מ ז"ל:

(נה) **מה' חנניא טאיטאצק** (עיין מהר"ש נאון):

(נו) **מה' חנניה בן יקר** (עיין אגרת המוסר נה"ג): (לא)

(נז) **מהר"ר חנניה מונסיליס** (עיין פי' פרק ט"ז נח"ג):

(נח) **מה' חנניה קאזיס** (עיין קבלת סופרים נח"ג):

(נט) **מה' חנניה שאור** (עיין מגן שאל נה"ג): (לב)

(ס) **הרב ין חסדאי** (עיין עיקרים נח"ג):

(סא) **מהר"ר חסדאי הכהן פרחיא**
תלמיד מהר"ש חיבר שו"ת תורת חסד ושקיל ומרי בתשובה עם הרב בנה"ג ומהר"ם הלוי נזיר. והייתה מנותחו באלול התל"ז:

(סב) **רבינו חסדאי קרשקש** (עיין הריב"ש): (לג)

במדינת איל קירוואן, וכתב הרשב"ץ בהשובותיו ח"א סימן ע"ב דרבינו חננאל ורב נסים קבלו מרבינו חושיאל ורב נסים קבל גם מרבינו האי ויש מי שכתב שגם רבינו חננאל למד לפני רבינו האי. ורבינו חננאל ורבינו נסים רבותיו של הרי"ף זצ"ל: רבינו חננאל דבריו דברי קבלה ובהוספות בעירובין ריש דף מ"א מפורש שהי"ל קבלה אף בעניני ההנאים. ועמ"ש הרב מעדני מלך ס"פ שבעות הדיינים: (כח) רבינו חננאל פירש התלמוד וחיבר פירוש התורה ומוזכרים אותו הרמב"ן ורבינו בחיי בפירושיהם: (כט)

רבינו חננאל בן רבינו חושיאל פירש תלמוד סדרו בגירסא ישרה אלא שקיצר בפירושו מאד והיה רבינו חננאל מדור ראשון של רבנות אחר הגאונים. ספר כ"י ישן נושן. (ל) ובס' שבל"ה הלקט כ"י מביא הרבה תשובות מרבינו חננאל. וידוע שהוא תלמיד רבינו חושיאל אביו וחבירו רב נסים בר יעקב והיו דור ראשון ברבנות. ורבינו חננאל פי' התורה כמו שמביאים פירושו הרמב"ן ורבינו בחיי. ופירש כל הש"ס וחיבר שו"ת כמו שהביא הרב שבל"ה הלקט כאמור והיה רבם של הרי"ף ורבינו נרשום מאור הגולה ורבינו נהן בעל הערוך. ומשו"ה כל פירושי הערוך נערכין על פי רבינו חננאל כי היה רבו וכמ"ש בח"ב מערכת עי"ן אות ד"ו. (עיין ערוך נח"ג). וכבר קצת מזה כתבתי לעיל. ומ"מ בכל מקום לדוד בשנותיו משום איזה חידוש בס"ד. ובספר ישן כ"י כתוב דפירש רבינו חננאל תלמוד סדרו כמ"ש לעיל אך בס"א כתוב דפירש כל הש"ס. ובהשובות מהר"ם הקצרות סימן צ"א כתב שגלויו לנו דר"ח למד לפני רבינו האי לפי שמינינו במקום אחד שפירש רבינו חננאל אם לא מפני הקבלה והאבות בית דין עכ"ל. ורוצה לומר שרמו

הנה מנחם ציון

(כח) ר"ל. נמש"ס דוקא בני' המה דכרי קבלה משא"כ בהלכה אולם כספ"ק כ' הרא"ש ג"כ לפסק הלכה ע"ש ולפמ"ש הסופרים דלר"ח אמרתי אליה דר"ח"ש אין מזה חפירה על הרא"ש ועב"ד יוד' קפ"ו והרשב"ס כ"י קל"ו תולדו כ"ס גאון:

(כט) ועל מס' פסחים ומכות נדפסו ח"ו ונקראים בשם מגדל תנאל, וזולת זה נדפסו ח"ו כמעט על רוב ש"ס דפוס וזילנא וכו' חי שנת ד"ח תש"ן עד ש' ת"ת:

(ל) וזלנא העיר ע"ז החכם רש"ב מלבוב לזכ"מ שהביא המחבר בשם כ"י ישן נושן או כ' קדמון כיון רק ל"ם שערי ציון לר"י ד' לאטעס דכל לשון הזה נמצא שמה אות בלחות ואך עממת שה"ס שה"י המחבר ח"ו חסר מתלתו ע"כ נעלם ממנו שם הספר והמחבר, ועד היום זכינו לאורו נדפוס ושלו:

(לא) וכו'. י"ד הביא לו ספר תהלים תהלים פי' על תהלים ועמ"כ מ' ק"ט:

(לב) מרבינו שאלוניקו ושמ"ץ כ"א אדר תש"ח:

(לג) ומי' ספר היקף אור ד' וכו' תלמודו של הר"ן ז"ל ונפטר ש' ק"ע בן ע' שנה בסלרנאגהא, וכו' איש